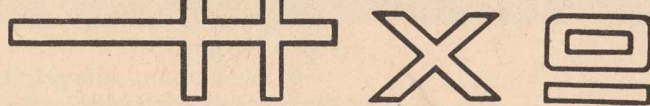

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ «ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΗΡΝΑΙΩΝ»

Αρ. Φύλλου 224

Αθήνα, Δεκέμβριος 1981

ΕΠΙΚΑΙΡΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

Δραστηριότητες για το Μικρασιατικό χρέος

Νίκου Ε. Μηλιώρη

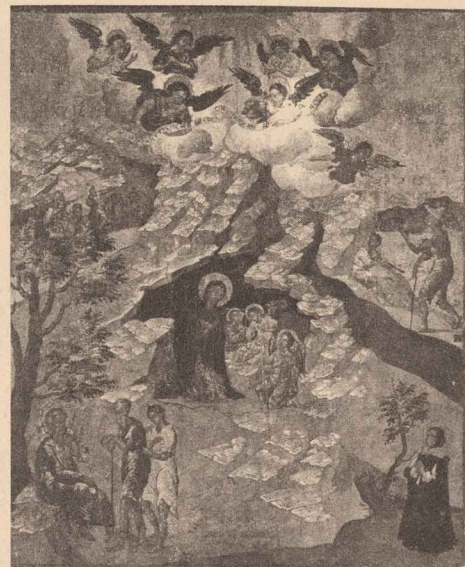
Πραγματικά, για την αξιολόγηση του Μικρασιατικού χρέους, συχνά μās δίδονται αφορμές -διάφορες μάλιστα- να το διαπιστώσουμε και να το αισθανθούμε. Και ασφαλέστερα οι σημαντικότερες, σχετικές αφορμές είναι οι δημοσιεύσεις πληροφοριών, αναφερομένων στις σχετικές δραστηριότητες και ατόμων και οργανώσεων.

Μιά τέτοια λοιπόν πληροφορία τή διάβασα αυτές τις μέρες στη «Φλογητά», περιοδική έκδοση της Αδελφότητας Φλογηταίων Αθηνών - Πειραιώς προσφύγων δηλ. Μικρασιατών από μία κωμόπολη της Καππαδοκίας.

Αλλά μία πού μās δίδεται ή αφορμή, ως εξαρθεῖ ἄλλη μία φορά και τοῦτο τό γεγονός της ἐκδόσεως ἀπό μία Καππαδοκική Ὀργάνωση, ἑνός περιοδικοῦ ἐντύπου. Καί πόσο πολύ αἰσθάνομαι τή σημασία της προσφορᾶς στό Μικρασιατικό Χρέος αὐτῶν τῶν περιοδικῶν ἐκδόσεων, προκύπτει καί ἀπό δυό σχετικά προηγούμενα δημοσιεύματα μου στόν «Προσφυγικόν Κόσμον» τό ἕνα στίς 14 Μαρτίου 1981 «Καππαδοκική Κίνηση» καί τό ἄλλο στίς 4 Ἰουλίου 1981 «Περιοδικές Ἐκδόσεις». Αὐτό λοιπόν πού βαθύτατα, πραγματικά, μέ συγκίνησε ἀπό ἕνα σχετικό πρόσφατο δημοσίευμα της ἐφημερίδας τῶν Φλογηταίων - εὐνότητα ἀσφαλῶς βαθύτατα - εἶναι ἡ πληροφορία, πῶς ἡ Ἀδελφότητα τῶν Φλογηταίων Αθηνῶν Πειραιῶς ἀπόκτησε καί αἰθούσα γιά μόνιμη ἐγκατάσταση τῶν γραφείων της.

Βέβαια εἶναι κατανοητό τό γιατί πρέπει νά ἐξαρθεῖ τό γεγονός αὐτό, ὡς μιάς ἰδιαίτερης πραγματικά σημασίας σέ σχέση μέ τήν ἐκπλήρωση τοῦ Μικρασιατικοῦ Χρέους. Τό ἔχουμε προσέξει γενικότερα, μέ ἀνάλογη συγκίνηση ὁμολογουμένως, ἀπό τίς σχετικές δραστηριότητες καί ἐπιτεύξεις ὀρισμένων Μικρασιατικῶν καί Ποντιακῶν Ὀργανώσεων. Διατηρεῖται μέ τό ἐπίτευγμα αὐτό ἡ μνήμη, ἡ ἱερή μνήμη, τῆς παλαιᾶς πατρίδας μέ τήν ὀδυνηρά δραματική της τελικά ἐξέλιξη. Ὁ σκοπός αὐτός ὁ πολυσήμαντος ἐξυπηρετεῖται, κατά πάγιον καί κατά πληρέστερον ἀκριβῶς τρόπον, ὅταν εἶναι ἰδιόκτητον τό οἶκημα μέ τίς διάφορες συγκεντρώσεις πού πραγματοποιοῦνται σ' αὐτό. Συγκεντρώσεις ὁμόθυμες, ἀναφερόμενες στήν ἱστορία καί τή ζωή τῆς παλαιᾶς πατρίδας τῶν ἑορταστικοῖ πανηγυρισμοῖ, τελετουργίες μνήμης, ὁμιλίες σχετικές. Καί κατανοοῦμε προφανέστατα τό ἠθικό καί πνευματικό περιεχόμενο τῶν συγκεντρώσεων αὐτῶν καί τή βαθύτερη καί εὐρύτερη ψυχολογική ἐπίδραση τῶν σέ ὅσους παρευρίσκονται σ' αὐτές. Γεμίζουν τίς ψυχές τῶν οἱ

(Συνέχεια στή σελ. 4).

«Ἡ Γέννηση». Ἡλία Μόσκου, 1658.
Μουσεῖο Μπενάκη

Ἕνα μεγάλο προσκλητήριο

Γ. Χατζηαναστασίου

Ἀναπάντεχη ἡ πληροφορία. Εἶδης βόμβα γιά τά χρόνια μας. Τό σάλπισμα ἀπ' τήν «Πανελλήνιο Ἑνωσι Ἐπιστημόνων Λογοτεχνῶν». Πανίερος ὁ στόχος του. Μά καί πανελληνίου ἀκτινοβολίας. Νά ὀνομασθῇ, ὁ κατακρεουργηθεῖς τό 1922, Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος, Ἅγιος.

Ὅ,τι ἔπρεπε, πρὶν ἀπό δεκαετίες νά προσφερθεῖ στά χρόνια μας ἔτοιμο. Παραμερίζω τούς λόγους πού, ὁ Χρυσόστομος, δέν ἀναγνωρίστηκε, ἀκόμα, καί τυπικά Ἅγιος. Ἄς ἀπλώσουμε, ὅμως, ἀπό πηγαία ἐκτίμησι, τά χέρια τῆς ψυχῆς μας, νά συγχαροῦμε ὁλόθερμα, τήν Πανελλήνιο Ἑνωσι Ἐπιστημόνων Λογοτεχνῶν, γιά τήν ὑψηλόβαθμη αὐτή πρωτοβουλία της, ὡς πρὸς τήν ἀγιοποίησι τοῦ Μεγάλου Ἑθνομάρτυρα καί Ἀγιομάρτυρα τοῦ Μικρασιατικοῦ δράματος.

Νά πρόβαλαν τουλάχιστο κάποιο δικαιολογητικό, οἱ ἀρμόδιοι, πού ἀπό χρόνια θά ἔπρεπε νάδιναν αὐτή τήν χριστιανική τιμή στόν ἀκατάβλητο Ἐκεῖνο ἡγέτη τοῦ Μικρασιατικοῦ Χριστιανισμοῦ; Τουλάχιστον ἄς ἔλθουν, τώρα, ἀμέσως ἡ ἐμμέσως ἐνδιαφερόμενοι, ἄρωγοί καί συμπαραστάτες τῆς προσπάθειας, πού κάποιοι Πανελλήνιοι Σύλλογος καταβάλλει γιά μιά Ἑλληνοχριστιανική ἐκδήλωσι εὐγνωμοσύνης στόν ρασσοφόρο ἥρωα τοῦ Σμυρναϊκοῦ χώρου.

Στό σάλπισμα τῆς «Πανελληνίου Ἑνώσεως Ἐπιστημόνων Λογοτεχνῶν» καλοῦνται συμπαραστέται, πρῶτα ἀπ' ὅλα, τό σύνολο τῶν Προσφυγικῶν ὀργανώσεων. Ποιό, τάχα, σωματεῖο Μικρασιατῶν θ' ἀπουσιάσει ἀπό παρόμοιο συναγερμό;

Θά ἀδιαφορήσουν, μήπως, καί ὅλα τά ἄλλα σωματεῖα, σύλλογοι, σύνδεσμοι, ὀργανώσεις νά συμπαρασταθοῦν ἠθικά στήν πρωτοβουλία τῆς χριστιανικῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ ἱερομάρτυρα, Χρυσοστόμου, ὡς Ἁγίου;

(Συνέχεια στή σελ. 10).

ΟΙ ΕΥΧΕΣ ΜΑΣ

Ἡ ΕΝΩΣΙΣ ΜΑΣ ἀπευθύνει στά ἀγαπητά της μέλη, στοὺς φίλους καί στοὺς συνεργάτες της τῶν «ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΧΡΟΝΙΚΩΝ» καί τῆς «ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΗΧΟΥΣ» καί στίς οἰκογένειές τους, τίς πιό θερμές καί ἐγκάρδιες εὐχές γιά τίς Χριστουγεννιάτικες Γιορτές καί τόν Καλοῦργιο Χρόνο.

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ «ΕΞΟΔΟ» ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η έκδοση του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών «Η ΕΞΟΔΟΣ, τόμος Α΄: ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΠΑΡΧΙΕΣ ΤΩΝ ΔΥΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΛΙΩΝ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ, με πρόλογο Γ. Τενεκίδη και εισαγωγή - επιμέλεια Φ.Δ. Αποστολόπουλου, έχει συμπληρώσει δέκα μήνες κυκλοφορίας. Μέσα από τις μαρτυρίες όσων έζησαν την τραγωδία ο έπιβλητικός αυτός τόμος ξαναζωντανεύει και όριστικοποιεί με τό χαρακτήρα τής ιστορικής πηγής, την έμπειρία τής καταστροφής και του ξεριζώμου με τόν πιο άμεσο και συγκλονιστικό τρόπο. Οι μαρτυρίες καταγράφηκαν από άφηγήσεις τών ιδιών τών Μικρασιατών προσφύγων από συνεργάτες του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών. Τά κείμενα πού συγκροτούν τόν τόμο αποτελούν έπιλογή από τό αρχείο του Κ.Μ.Σ.

Η δημοσίευση του τόμου, πρώτου από μία τριλογία πού θά καλύψει όλόκληρη τή Μικρά Άσία, χαιρετίστηκε με συγκίνηση από τόν προσφυγογενή κόσμο τής Ελλάδας και με θαυμασμό από τούς Έλληνες πνευματικούς ανθρώπους σάν τό μνημείο πού άρμόζει στην πιο κρίσιμη καμπή τής ιστορίας του έλληνισμού στόν αιώνα μας και συγχρόνως ώς ή καταξίωση τής έρευνας και του έπιστημονικού έργου του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών. Η έκδοση αυτή πού από την αρχή τής προσπάθειας της είχαν όραματιστεί ή ιδρύτρια του Κέντρου Μέλπω Λογοθέτη - Μερλιέ αποτελεί, ώς τό άποκορύφωμα αυτής τής προσπάθειας, μνημείο τιμής στην ίδια και τό συμπαραστάτη της στο πολύμοχο έργο της, στο μεγάλο φιλέλληνα σύζυγό της Όκτάβ Μερλιέ.

Η σημασία τής ΕΞΟΔΟΥ έπισημάνθηκε άμέσως από την ελληνική κριτική όμως φαίνεται από τή σταχυολόγηση πού ακολουθεί.

«ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ» 13 Ιαν. 1981 «Τά πάθη και οι συμφορές τών Έλλήνων...»

...Φυλλομετρώντας την «Έξοδο», ο άναγνώστης καλείται νά ζήσει με τόν πιο συναρπαστικό τρόπο τά πάθη και τις συμφορές πανάρχαιων ελληνικών πληθυσμών τής Μικρασίας από τούς μανιασμένους Τσέτες και τούς εξαγριωμένους Τούρκους στρατιώτες πού κορυφώθηκαν με την Καταστροφή του '22 και την περιβόητη μέθοδο τής «Άνταλλαγής τών πληθυσμών». Πρόκειται για ιστορία από πρώτο χέρι, όπως την άφηγοούνται οι πρόσφυγες αναπολώντας τά τρομερά περιστατικά πού έζησαν εκείνες τις τραγικές ώρες, μέρες και χρόνια... στούς άπολεσθέντες ελληνικούς οικισμούς, στη Μικρασία...

«ΤΟ ΒΗΜΑ» 18 Ιαν. 1981: «ΕΞΟΔΟΣ Η ιστορία μιας ελληνικής τραγωδίας μέσα άπ' τις ψυχές τών ξεριζωμένων».

... Η Έξοδος είναι μία ιστορική μαρτυρία βασισμένη σε μαρτυρίες αυτών που έζησαν τή φρίκη στη Μικρασία εκείνων τών χρόνων. Η Έξοδος είναι μία δουλειά δεκάδων έτών (προσπάθειες πάνω σε προσπάθειες) νά συναχτούν αυτές οι πολύτιμες άφηγήσεις, νά μπουν στόν «τροχό» τής ιστορικής έπεξεργασίας, νά τυπωθούν και νά κυκλοφορήσουν για νά γίνουν κτήμα του Έλληνα. Χθές κυκλοφόρησε ο πρώτος τόμος από τό Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών. Κι άπ' αυτή την άνθολογία του πόνου και τής φρίκης, του κατατρεγμού και της τραγικής μετοικεσίας, δίνουμε σήμερα σκόρπια άπόηχους από φωνές και οίμωγές τής προσφυγιάς. Χρέος στην άνάγκη νά ζούμε μέσα από ζωντανές σελίδες την ιστορία μας, για νά μίν την ξαναζήσουμε μέσα από... γεγονότα.

«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» 1η Φεβρ. 1981

...Έργο μνημειώδες πού αποτελεί πολύτιμη, κυριολεκτικά άνεκτίμητη συμβολή στην ιστορία όχι μόνο του μικρασιατικού άλλ' όλόκληρου του σύγχρονου έλληνισμού. Πρόκειται για μαρτυρίες πού έχουν συλλεγεί με έπιστημονική αυστηρότητα και φωτίζουν με δραματική άμεσότητα τις τελευταίες και τραγικές ήμέρες του πολυχιλιετούς ελληνισμού τής Ιωνίας πού ξεριζώθηκε κατά τόν φοβερό εκείνο Αύγουστο του 1922...

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΠΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΗΣΑ ΣΤΑ ΝΙΑΤΑ ΜΟΥ

Χαριτωμένο και πόσο κεφάτο τό έκτο βιβλίο του Άιβαλιώτη φίλου Τάσου Μουμτζή.

Τά πέντε πρώτα, καταγραφή άναμνήσεων, πού κάνουν ιστορία, από τό Άϊβαλί, από την Έθνική Άμυνα, άπ' όλούθε.

Τό τελευταίο, πλούσια Συλλογή από χιλιотραγουδισμένους παλιούς σκοπούς, -οί σίχοι, χωρίς πεντάγραμμα- 61 του Άϊβαλί, 42 τής Σμύρνης, 39 τής Άθήνας, τά περισσότερα έπίκοινα.

Όλοι θυμίζουν στόν ήλικιωμένο άναγνώστη τά νιάτα του, όπως ο συγγραφέας, μурμουρίζοντας, θυμάται τά δικά του. Σύνκαιρα, μιάνε, τά 142 τραγούδια τής αρχής του αιώνα μας, στη σημερινή νεότητα, για τά άδολα ήθη και τά άγνά αισθήματα τής γενιάς τών προγόνων τους, έτσι πού μάς άρέσει νά τά παρουσιάζουμε ώραισμένα...

Η γλαφυρότατη εισαγωγή, -τά προλεγόμενα-, πυκνή από προσωπικά συγκινητικά βιώματα, μάς χαρίζει ειδυλιακές εικόνες από τό σπίτι του, από τόν παιδικό περίγυρο του καιρού του, με έμφαση στην άτομική μουσική έπίδοσή του, -Έκκλησιαστική ύμνολογία, Γυμνασιακή χορωδία, κάλαντα, έφηβικές καντάδες.

Μας περιγράφει, μαζί, τή μεγάλη χρονιάρα Έκπαιδευτική Τελετή στη Μνήμη τών Τρισεγγίστων Φωστήρων τής Τρισηλίου Θεότητας, τις κατανυκτικές λιτανείες, με χορωδιακή ψαλμωδία, από 50 καλίσωνα άγόρια, κάτω από τό μελωδικό άπόηχο τής έπιβλητικής κωδωνοκρουσίας του Άι Δημήτρη. Μας θυμίζει τή βιβλική νύχτα τρόμου, πού περάσαμε στις 10 του Άπριλη 1910, περιμένοντας την καταστροφή του πλανήτη μας από τόν κομήτη του Χάλλεϊ.

Πάνω άπ' όλα, ή άναδρομή μελέτη του κ. Μουμτζή, είναι γιομάτη από λαογραφικές καταβολές άξίας, πού παίρνουνε θέση στο Πάνθεο τών πηγών τής πολιτικής Μικρασιατικής Κληρονομιάς.

N.X.A.

ΕΚΔΡΟΜΗ - ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ

Η ΙΩΝΙΚΗ ΕΣΤΙΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ πραγματοποίησε για μία άκόμη φορά, την από έτών καθιερωμένη ΕΚΔΡΟΜΗ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ στο χώρο τής εϋάνδρου 'Ηπειρου μας και κατέθεσε δάφνινο στεφάνι στο ΗΡΩΟΝ στο ΚΑΛΠΑΚΙ απότιους ελάχιστο φόρο τιμής στούς ήρωες εκείνης οι όποιοι πρώτοι με τό αίμα της καθαγίασαν την Έλληνική Γή κατά τόν Έλληνο-ιταλικό πόλεμο του '40.

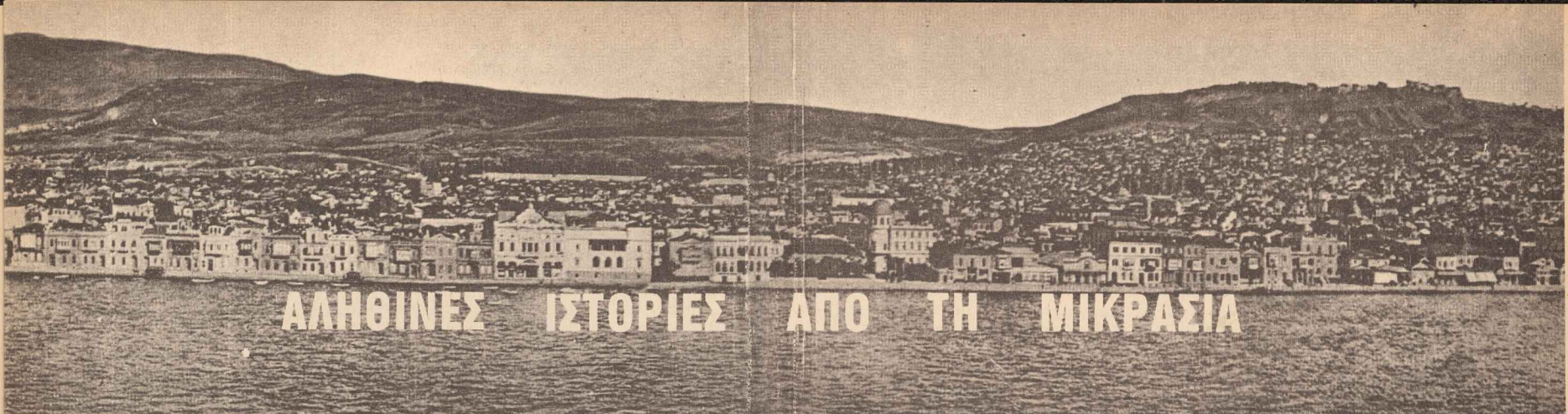
«Η ΑΥΓΗ» 24 Φεβρ. 1981

... Όχι μόνο ως ιδέα αλλά και ως πνευματική συνέχεια τό Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών ζει και δραστηριοποιείται. Και τελευταίο δείγμα ή «Έξοδος», δουλειά θαυμαστή του άείμνηστου φιλόλογου Φώτη Αποστολόπουλου...

... Την «Έξοδο» προλογίζει ο καθηγητής Γιώργος Τενεκίδης, άξιολογώντας με σοφία και γνώση την προσφορά. Και ο Φώτης Αποστολόπουλος ολοκληρώνει την παρουσία του ύλικού του με μία έκτενή εισαγωγή για τόν Έλληνισμό τής Μικράς Άσίας. Η μελέτη του χωρίζεται σε δύο μεγάλες ενότητες: από τις ρίζες του ελληνισμού στα Μικρασιατικά χώματα ως τό 1914 και ή δεύτερη άφορά την τελευταία δεκαετία τής παρουσίας του, από τόν Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ως τή συνθήκη τών Σεβρών (1914-1924)...

«ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ» έτος ΝΕ΄, τόμος 110ος, τεύχος 1299, Άθήναι, 15 Αύγουστου 1981 σελ. 102.

... Οι ίδιοι οι νεκροί, οι «σπαρμένοι» στα Μικρασιατικά χώματα, κάρπισαν και ξανάζησαν στην ψυχή τής Μέλπωσ Μερλιέ και τώρα τούς ξαναζούμε κι έμεις σά νά είναι ολοζώντανοι, στόν Α΄ τόμο τής «Έξόδου». Δέν ξέρω, τό μνημειακό έργο, όταν συμπληρωθεί με τούς άλλους δύο τόμους, άν θά είναι τό τελευταίο του «Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών» - κι εύχομαι νά μίν είναι. Μά κι άν δέν είναι τό τελευταίο, ασφαλώς είναι ένα άποκορύφωμα είναι τό πιο άμεσα ανθρώπινο, τό πιο καυτερό, τό πιο σπαραχτικό κείμενο πού βγήκε άπ' αυτό τό περιπούδαστο Κέντρο...

ΑΛΗΘΙΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΜΙΚΡΑΣΙΑ

ΤΟ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

Ένα από τά πιο άξιόλογα άγαθοεργά ιδρύματα τής Σμύρνης, ήτανε και τό Όρφανοτροφείο της, πού ιδρύθηκε στά 1870. Σκοπός και άνάγκη για την ίδρυση του, ατάθηκε όπως έγραψαν τότε οι έφημερίδες τής εποχής ή περιουλλονή του συρφετού τών άπόρων όρφανών άπροστατευτων παιδιών, πού κατακλύζουν τάς άγυιές, και ή χρηστή άγωγή των και μόρφωσης προς όφελος τής κοινωνίας».

Μέ άπόφαση όλίγων πλουσίων προκρίτων τής Σμύρνης συστήθηκε Άδελφότης πού έφθασε νά αριθμή περί τά 600 μέλη και με τις συνδρομές και έράνους καθώς και έκτατες μεγάλες δωρεές τών πλουσιωτέρων συγκεντρώθηκε ποσόν άρκετό για την ίδρυση και όργάνωση άρτίου Όρφανοτροφείου, ώστε (για ν' αναφέρωμε και πάλι τις έφημερίδες) γράψανε τότε «τό όρφανοτροφείο μας είναι άνώτερο παντός άλλου στην Άνατολή και άμιλλάται προς τά άριστα τών Εϋρωπαϊκών». Η στοργή και ή φροντίδα του κόσμου, ή ζέση με την όποιαν όλοι οι Σμυρναίοι είχαν αναλάβει την προστασία των όρφανών έδωσαν μέσα σε πολύ λίγο χρονικό διάστημα τά λαμπρά άποτελέσματα πού περιμένανε όλοι από αυτό τόν ένθουσιασμό.

Σέ μία έκταση δώδεκα περίπου χιλιάδων ήήεων, με κήπο άπέραντο άνθόκηπο και λαχανόκηπο, με μία μεγάλη αύλή πλακόστρωτη για τά διαλείμματα και τά έλεύθερα παιγνίδια των τά όρφανά είχαν έξασφαλίσει στέγη, τροφή, ιματισμό και έπί πλέον μόρφωση σε πεντατάξι δημοτικό σχολείο και τεχνικά εργαστήρια με τό άνάλογο διδακτικό προσωπικό. Τά κορίτσια μάθαιναν ραπτική, ύφαντική, πλέξιμο και τά άγόρια τσαγκαράδες, έπιπλοποιοί, κηπουρικές εργασίες με την καθοδήγηση ειδικομένου κηπουρού και τά μεγαλύτερα έτοποθετούντο ως μαθητευόμενοι σε διάφορα έργοστάσια και άλλες έπιχειρήσεις με την άγρυπνη παρακολούθηση των από την δίκηση του ιδρύματος πού κατέθετε τούς μισθούς των σε ιδίαιτερο λογαριασμό τής Τραπεζής έπ' όνόματι των.

Στό ύποδηματοποιείο του Όρφανοτροφείου σύναζαν κάθε μέρα τά περισσότερα άγόρια κατά τις έλεύθερες ώρες των, μετά τά μαθήματα και βοηθοϋσαν άνάλογα με τάς δυνατόεις των τό καθένα στην κατασκευή τών ύποδημάτων όλων τών όρφανών. Άργότερα ή έπιχείρηση προώδευσε σε βαθμό νά δέχωνται έξωτερικές παραγγελίες γυναικείων και άνδρικών ύποδημάτων πού διεκρίνοντο για την στερεότητα και την κομψότητά των, και πολλές κυρίες τής καλής Κοινωνίας προτιμούσαν νά παραγγέλλουν τά σκαρπίνια πολυτελείας και τά γοβάκια των στόν τσαγκάρη του Όρφανοτροφείου παρά στόν Κοντορούση πού ήταν ο πρώτος και καλλίτερος τσαγκάρης τής Σμύρνης στο Φραγκομαχαλά.

Και από τό έπιπλοποιείον έπίσης τό Όρφανοτροφείο είχε άρκετό εισόδημα με την κατασκευή έπιπλων από τά χέρια τών όρφανών με πολύ γούστο και στερεότητα. Μάθαιναν έπίσης καλαθοπλεκτική και πλεκτά έπιπλα με «ραφία» και καλάμια «μπαμπού». Έπίσης στα 1893 ιδρύθηκε μουσική όρχήστρα με πνευστά όργανα με άποκλειστική συμμετοχή τών όρφανών, και με τούς πιο διακεκρίμενους δασκάλους και καθηγητές τής εποχής (Καπογκρόσο, Ι.Διγενή, Δ.Μιλανάκη) για την διεύθυνση ή εκμάθηση τής μουσικής σε όλα τά όρφανά.

Έκτός από την άξιοποιημένη εργασία τών τροφίμων του, τό Όρφανοτροφείο είχε τώρα όχι εύκαταφρόνητη κτηματική περιουσία και χρεώγραφα με τις τακτικές εισφορές τών μελών τής Άδελφότητος, με ευεργετικές έορτές και χοροεσπερίδες, αλλά κυρίως με την καθιερωμένη έτήσια μεγάλη άγροτική έορτή (γκάρντεν - πάρτυ) πού όργανώνετο μέσα στόν κήπο του Όρφανοτροφείου και ήτανε ένα σημαντικό κοσμικό γεγονός, όπου πολλές κυρίες τής άνώτερης Κοινωνίας τής Σμύρνης πουλούσαν συγκεντρωμένα σε πάνκους και σε κομψά πρόχειρα περίπτερα, άνάμεσα στις παριές τό κήπου, ιδίόχειρα δικά τών ή τις εργασίες τών όρφανών, έκλεκτά άντικείμενα. Άλλες πάλι προσέφεραν άναψυκτικά ή άλλα εις τούς προσκεκλημένους οι όποιοι με την σειρά των πλειοδοτούσαν στην αγορά και συντελούσαν με την γενναϊωδωρία των στην συγκέντωση μεγαλύτερου κέρδους, πού έφθανε συνήθως τις 400 λίρες Τουρκίας κάθε χρόνο. Ένας άκόμη σπουδαίος γίόρος του Όρφα-

Α. ΚΟΝΤΟΣΤΑΘΗ-ΤΟΥΡΤΟΥΡΗ

νοτροφείου Σμύρνης ήτανε και τό λαχείο του με μεγάλους λαχνούς πού κέρδιζαν σπίτια, κοσμήματα άξίας και άλλα άκριβά άντικείμενα, αλλά και αποτελούσε τό σημαντικότερο εισόδημα για τό ίδρυμα.

Τό Όρφανοτροφείο είχε έπίσης και ιδιόκτητη έκκλησία στην όποιαν έκκλησιαζότανε τακτικά τις Κυριακές και άλλες γιορτές όλα τά όρφανά. Πολλά άγοράκια έπαιρναν μέρος βοηθώντας στην ιεροτελεστία μέσα στο ιερό, έξω δε στα δύο ψαλτήρια αποτελούσαν τούς χορούς τών ψαλτών, δίνοντας με τις άπαλές παιδικές φωνές των ιδίαιτερο κατανυκτικό τόνο στο περιβάλλον, συντελούσαν στην τόνωση τής θρησκευτικότητας τών έκκλησιαζόμενων. Η έκκλησία αυτή τελούσε υπό την άμεσον αίγίδα του Οικουμενικού Πατριαρχείου και με Πατριαρχική έγκύκλιο είχε χαρακτηρι-σθή «σταυροπηγική».

Στά 1878 τό Όρφανοτροφείον ώνομάσθηκε έπίσημα Έλληνικόν Όρφανοτροφείον Σμύρνης, όταν με τό άκόλουθο Βασιλικό Διάταγμα ύπάγεται υπό τή διηκεή έποπτεία του Γενικού Πρόξενου τής Ελλάδος στη Σμύρνη.

«Γεώργιος Α΄ Βασιλεύς τών Έλλήνων.

Έγκρίνωμεν τόν υπό τών Έφώρων του κατά τό 1870 ιδρυθέντος έν Σμύρνη άγαθοεργού Καταστήματος υπό την έπωνυμίαν «Έλληνικόν Όρφανοτροφείον» συνταχθέντα κανονισμών έξ έκατόν άρθρων. Τό φιλανθρωπικόν τουτο καθίδρυμα θέλει διατελή υπό την διηκεή έποπτείαν του εκείσε ήμετέρου Προξένου, δι' ου θέλει ύποβάλλεσθαι εις τόν ήμέτερον έπί τών Έσωτερικών Υπουργόν ένιαισιώς λεπτομερής έκθε-αις τής διαχειρίσεως αυτού. Ό αυτός Υπουργός δημοσιεύσει και έκτελέσει τό παρόν διάταγμα.

Έν Πειραιεί τή 9 Ιουνίου 1878.

Γεώργιος ο Α΄. Ό Υπουργός τών Έσωτερικών Άλεξ. Κουμουνδού-ρος».

Είχε έπίσης τό Όρφανοτροφείον και μία έπιλεκτή προσκοπική ομάδα πού αποτελούσε τό κόσμημα και τό καμάρι του ιδρύματος και διακρινό-τανε για τό ήθος, την πειθαρχία και την παράσταση τών προσκόπων της.

Τό Όρφανοτροφείο διοικούσαν έννέα Έφοροι εκλεγόμενοι κατά τριετία από τά μέλη τής Άδελφότητος, και Κυρίες Κοσμήτριες πού επέβλεπαν την γενική λειτουργία του ιδρύματος και παρακολουθούσαν τό ήθος και την έπίδοση τών όρφανών, και εφρόντιζαν για την όργάνωση τών διαφόρων ευεργετικών έορτών και άλλων έκδηλώσεων πού συντελούσαν στην πρόοδο του.

Στην διάρκεια πενήντα δύο περίπου έτών πού λειτουργήσε τό Έλληνικόν Όρφανοτροφείον τής Σμύρνης ανέπτυξε μία λαμπρή και άξιοθαύμαστη κοινωφελή ανθρωπιστική δράση και φεγγοβόλησε σάν πρώτου μεγέθους λαμπερό άστέρι στο στερέωμα τών διαφόρων άλλων άγαθοεργών, φιλανθρωπικών ιδρυμάτων, τά όποια διατηρούσαν ή καμάρω-ναν οι «ραγιάδες» τής Σμύρνης με την άγάπη, την άλληλεγγύη, την άπαράμιλλη φιλοξενία των και τόσες άλλες άρετές πού τούς διακρίνανε και τούς κοσμούσανε ψυχικά.

Τά χιλιάδες όρφανά πού περάσανε από τό ιερό και φιλόξενο αυτό τέμενος τής φιλανθρωπίας τών Σμυρναίων βρήκανε την συμπόνια, στοργή, άγάπη, ψυχαγωγία, χαρά και δέν ήταν πλέον «συρφετός πτωχών όρφανών άπροστατευτων παιδιών» τών έφημερίδων. Ήτανε μία άξιό-λογη μονάδα «Τό Έλληνικόν Όρφανοτροφείο τής Σμύρνης». Μέχρι την άποφράδα νύχτα τής καταστροφής του 1922, όταν τά βρήκε κι' αυτό ή μεγάλη δοκιμασία, ήταν ή βασκανη Μοίρα πού κυνηγά τους ανθρώπους άνέτρεψε τά πάντα και γκρέμισε τή στοργική φωλιά. Έκανε στάχτη και άποκαΐδια τό φιλόξενο άσυλο και τά ξανάριξε μέσα σε μία μονάχα τραγική νύχτα στο συρφετό και πάλι από όπου είχαν κάποτε περιμαζευτεί. Και συρφετός έτοιμη τή φορά δέν ήταν μονάχα τά «παιδιά» του δρόμου: Μικροί - μεγάλοι, πλούσιοι και πτωχοί, ένα πλήθος έξαλλο, κυνηγμένο από φτώχεια και έχθρικό μαχαίρι, πλημμύριζε τούς δρόμους όπου φύγει - φύγει για νά σωθούν, όσοι μπορούσαν.

(Συνέχεια στη σελ. 4)

ΤΟ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

(Συνέχεια από τη σελ. 3)

Έκείνο τό μοιραίο βράδυ τής 31ης Αύγουστου 1922 σκεφτόμουνά αναποφάσιση τί θάπρεπε νά προτιμήσω; Νά περιμαζέψω τά όρφανά μέσα σ' ένα άλλο κτίριο άσφαλέστερο καινούργιοχτισμένο λιθοκτιστο εύρύχωρο μέσα στον ίδιο αυλόγυρο ή νά ξεπορτίζαμε και μεις στήν τύχη προς τό χάος ή τό άγνωστο;

Άπομονωμένη εκεί μέσα δέν είχα κανένα νά συμβουλευθώ, ν' αλλάξω μία σκέψη μου, νά καταλήξω στή σωστή απόφαση. Άπό τό άπειράριθμο προσωπικό του Όρφανοτροφείου είχα μείνει κοντά μου ή μαγειρίσα και ένας παιδονόμος άνάπηρος πού έπιστατούσε τά παιδιά στή μελέτη και τά παιχνίδια των. Ό καθύς μας (θυρωρός) ένας εύρύστερος γεροδύναμος Άρβανίτης Γορίλλας μάς τώσκασε από τούς πρώτους μόλις τά βρήκε δύσκολα. Δύο από τούς κυριώτερους ύπαλλήλους, ό Γραμματέύς και ό διαχειριστής πού είχάν έντολή τής Έφορείας νά φροντίζουνε γιά όλες τίς άνάγκες του ιδρύματος, φρόντισαν έγκαίρως νά περιώσουν τό ταμείον και τά χαρτιά του Γραφείου των, νά προσχωρήσουνε στο προσωπικό τής Άρμοστείας και ν' άποβιβασθούν μαζί των στήν Άθήνα μία και δέν μπορούσαν νά επικοινωνήσουν με κανένα τρόπο μαζί μας.

Επί πλέον ή πληροφορία τής κατακρεούργησης του Έθνομάρτυρα Χρυσοστόμου από τούς εξαγριωμένους Τούρκους μάς είχε κόψει τά φτερά και τίς έλπίδες γιά τήν αύριανή μας ύπόσταση. Κι' ένα άλλο μήνυμα πού είχα πάρει έκείνη τήν ήμέρα από τούς δικούς μου στήν Καραντίνα πού μέναμε, με είδοποιούσανε νά φυλαχτώ γιατί Τούρκοι πήγανε στο σπίτι τής Μητέρας μου και ψάχνανε νά με συλλάβουνε κρατώντας μία φωτογραφία μου, με Έλληνας άξιωματικούς και με πελώριες Έλληνικές σημαίες σέ μία σχολική γιορτή πού δόθηκε γιά νά τούς δεξιοθούμε στήν αίθουσα τής Άστικής Σχολής Καραντίνας και στήν όποια ύπηρετούσα επί έννέα έτη ως διευθύντρια, πρίν διορισθώ ως Διευθύντρια του Έλληνικού Όρφανοτροφείου Σμύρνης. Στό μεταξύ καπνοί και φλόγες από τήν φωτιά πού μάς πλησίαζε διέκοψαν τίς σκέψεις μου και αναγκάστηκα νά συγκεντρώσω τά παιδιά και νά τά πάρω νά φύγωμε. Δέν μπορώ νά παραλείψω τόν θαυμασμό μου στίς συγκλονιστικές έκείνες στιγμές γιά τήν στοργική προσπάθεια και τήν αυταπάρηση με τήν όποια αναλάβανε αυθόρμητα τήν διάσωσή μας τά ήρωικά προσκοπία του Όρφανοτροφείου μας. Με τήν προσκοπική έμπειρία των και τή σκληραγυγία πού άποκτήσανε με τίς προσκοπικές άσκήσεις, βάλανε σέ παράταξη τά μικρά και τά έφωδιάζανε τό καθένα με τήν κουβέρτα του κουλουριασμένη σάν τό γυλιό του στρατιώτη στήν πλάτη, και τά συμβούλευανε νά κρατηθούν σφιχτά με τά χεράκια των τό καθένα με τό ταίρι του. Μπροστά στο λόχο ώδηγούσαν οι δύο μεγαλύτεροι, φορτωμένοι στή ράχη από ένα σακί ψωμιά τά μόνα ιτου μπορούσαμε νά πάρωμε μαζί μας φεύγοντας. Άπό τά πλάγια πάλι οι άλλοι πρόσκοποι σχημάτιζαν με άνοιχτά τά μπράτσα κρατώντας ό ένας τό χέρι του άλλου κατά μήκος του λόχου μία προστατευτική αλυσίδα πού τά άσφάλιζε από κάθε διάσπαση και άνάμιξη με τό ξέφρενο πλήθος. Πήραμε τούς δρόμους κατά τά μεσάνυχτα, βαδίζοντας σιωπηλά κι' άθόρυβα άνάμεσα στο τσούρμιο, μή ξέροντας πού θά μάς βγάλει ή Μοίρα μας. Γύρω μας στεναγμοί και άγνόνια με τό πλήθος έξαλλο νά βογγά και νά ταιλαπωρείται κουβαριασμένο σ' όλη τήν έκταση των δρόμων και των σκευινών καλντεριμιών πού περνούσαμε.

Κάποια στιγμή πετάχτηκαν από μία πάροδο όλίγοι τσέτες, ταγκαλάκια όπως τά λέγανε στή Σμύρνη. Ψάξανε τά μεγάλα άγόρια άν είχαν χρήματα και μη βρίσκοντας τίποτε άλλο γιά πλιάτσικο έβγαζαν τά όλοκαίνουργα παπούτσια των παιδιών και τά φορούσαν πετώντας τά δικά των παλιοπάπουτσα στο δρόμο και ύστερα μ' ένα «σικτήρ» τ' άφήσανε νά προχωρήσουνε τό δρόμο τους, άφου προηγουμένως φρόντισαν νά τ' απαλλάξουν από τό βάρος των ψωμιών πού κουβειλούσανε γιά τήν συντήρηση των όρφανών.

Κατά τά χαράματα μετά από κουραστική πεζοπορία ιστό σκοτάδι χωρίς εύτυχως κανένα άλλο έπεισόδιο βρεθήκαμε στο Νταραγάκι, περάσαμε τό Νεκροταφείο και σταματήσαμε γιά λίγο στήν Έκκλησία τής Άγίας Μαρκέλλας. Έκεί μάς πλησίασανε οι γείτονές μας του Όρφανοτροφείου και μάς πληροφορήσανε ότι πήρε φωτιά και τό δικό μας κτίριο μόλις απομακρυνθήκαμε και ότι λαμπάδιασε κι αυτό σάν πυροτέχνημα μέσα στο σκοτάδι κι' έγινε στάχτη και καπνός και άποκαΐδια και ρήμαξε τήν άξέχαστη αύλή πού άντηχούσε λίγες μέρες πρίν από χαρούμενα τραγούδια και παγνίδια και χορούς των όρφανών.

Έτσι με τή φωτιά τής Σμύρνης έκλεισε και ή τελε υταία σελίδα τής ιστορίας του Όρφανοτροφείου τής, μάς ιστορίας συναρπαστικής πού κράτησε πενήντα δύο (1870 - 1922) χρόνια και ή άκτινοβολία τής διατηρείται ακόμα στή μνήμη των παλιών Σμυρναίων, όλων εκείνων πού τό γνώρισαν και τό συμπάθησαν.

Σεπτέμβρης 1981

Αικατερίνη Κοντοσιάθη Τουρτούρη

Πρόσκοποι από τήν Όμάδα του Όρφανοτροφείου Σμύρνης σέ μία θερινή κατασκήνωση στο ώραιο παραλιακό προάστειο «Κοκάργιαλη» τό καλοκαίρι του 1921. Τά ήρωικά αυτά, δεκατετράχρονα τό πολύ άγόρια, με άφάνταστη γενναιότητα και αυταπάρηση, βοήθησαν στή διάσωση των άλλων όρφανών και τήν διαφυγή των σέ μέρος άσφαλέστερο μακριά από τίς φλόγες και τήν κόλαση έκείνης τής εφιαλτικής νύχτας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟ ΧΡΕΟΣ

(Συνέχεια από τήν πρώτη σελίδα)

μνήμες των περασμένων και έδραιώνουν μέσα των τή βέβαιη άξιολόγηση όσων επιδιώξαν, όσων επιτέλεσαν, αυτοί και οι πρόγονοί των, κατά τούς περασμένους χρόνους εκεί. Άλλά οι μνήμες αυτές έχουν σοβαρά, άνάλογα δημιουργικές έμπνεύσεις γιά τό παρόν και τό μέλλον μας, Έδω. Έκτός όμως από τίς επιδιώξεις και τίς άνάλογες επιδράσεις αυτής τής σημασίας σ' όρισμένα από τά οικήματα αυτών, ιδρύματα Μικρασιατικών, Ποντιακών και Θρακικών Όργανώσεων, οργάνωνεται και επιδιώκεται ή περισιλλογή έντύπων, βιβλίων, έγγραφών και άλλων κάποιες σημασίας άντικειμένων, άναφερομένων και σχετιζομένων με τή ζωή και τήν ιστορία των παλαιών μας πατρίδων στους χώρους του Έλληνισμού τής Άνατολής. Και επιτυχάνεται, με τό άποτέλεσμα αυτής τής επιδιώξεως, ή οργάνωση βιβλιοθηκών και μουσειακών προθηκών.

Κοινή επιδιώξη τουτο τό τελευταίο με τήν επιβαλλόμενη βέβαια ίδρυση και οργάνωση ενός Μουσείου του Έλληνισμού τής Άνατολής ιστορικού και λαογραφικού. Άς τό έλπίσουμε ότι θά επιτευχθεί και τουτο. Μία ύποχρέωση εύρυτάτη πλέον, ένθνική.

Ό Έλληνισμός τής Άνατολής, τής Ιωνίας, τής Αιολίας, τής Καπαδοκίας, του Πόντου και των άλλων περιόρων περιοχών. Έκεί, βεβαιώνει εύρύτατα και σημαντικότερα τή σπουδαιότητα τής προσφοράς και των Έλλήνων των περιοχών αυτών, επί τρεις και περισσότερες χιλιετίες, στον παγκόσμιο πολιτισμόν. Ένα Μουσείον των Έλλήνων τούτων καθ' όλην τή χρονική έκταση τής ιστορίας των, επιβάλλεται προφανέστατα.

Άλλά και περισσότερο ιστορικά πρόσφατα και ό,τι θά θυμίζει και θά προβάλλει τόν Έλληνισμόν των περιοχών αυτών και στίς μέρες μας και στίς μέρες των άμεσωτέρων προγόνων μας, επιβάλλεται νά έκτεθεί μουσειακά άς τό λογαριάσουμε και τουτο σοβαρά και με αίσθημα ιεροϋ βαθύτερα χρέους. Μετά μάλιστα τά τραγικά γεγονότα Έκεί, κατά τή δική μας χρονικήν περιόδον, ό,τι σχετίζεται με' αυτή, και έχει διασωθεϊ επιβάλλεται νά τό περισυλλέξουμε με τήν πρόθεση άνάλογης ιερής προβολής του, κατά τούς χρόνους μας και μεταγενέστερα.

Άς τό συναισθανθούμε, άνάλογα με τήν ιερότητα και τή βαθύτητα αυτής τής επιδιώξεως, ό,τι τουτο μάς τό επιβάλλει, κυριώτατα μάλιστα, τό Μικρασιατικό Χρέος.

ΝΙΚΟΣ Ε.ΜΗΛΙΩΡΗΣ

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΗΧΩ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΚΙ ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΣΗ ΣΜΥΡΝΗΣ ΠΑΡΑΛΙΟ ΝΑ ΝΕ ΚΛΕΙΣΤΕΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΔΗΜ. ΑΡΧΙΓΕΝΗ «Η ΖΩΗ ΣΤΗ ΣΜΥΡΝΗ» ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ Γ'

Δύο φορές είχανε κλείσει οι εκκλησίες τση Σμύρνης στο τέλος του περασμένου αιώνα. Στο 1890 και στο 1897. Κλείσιμο προσωρινό κι οι εκκλησίες ήσανόσανε μόλις πού ήξημέρωνε Χριστούγεννα.

ΤΟ ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΤΟΥ 1890

Τό κλείσιμο αυτό ήβασταξε τρεις μήνες σχεδόν, άπτι 28 του Σεπτέμβρη ώσαμ' τσι 25 Δεκέμβρη. Μά, ήτανε και γενικό γιά ούλες τσι εκκλησίες στήν Τουρκία.

α) ΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΓΚΟΥΒΕΡΝΟ ΚΑΤΑΠΑΤΑ ΤΑ ΠΡΟΝΟΜΙΑ ΤΩ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝΕ.

Τό κλείσιμο αυτό των εκκλησιώνε ήτανε ένα προτέστο (ital. = διαμαρτυρία) κόντρα στο τούρκικο Γκούβερνο (γκοβέρνο, ital. = κυβερνση), γιτίς αυτό ήπιχειρήσε νά καταπατήσει τά προνόμια τω Χριστιανώνε. Άπτιόν Ιανουάριο, λοιπόν, του 1890, τά τούρκικα δικαστήρια είχανε περιφρονήσει τήν κάθε Μητρόπολη κ' ήπήρανε στά χέρια τως τσι ύποθέσεις γιά τσι χριστιανικοί γάμοι. Οι τουρκικές άρχές ήκλούσανε, με τό έτσι θέλω, τά σκούια (σκούια) και τά στρατοδικεία ήρίχνανε στή χάψη (χάψ και χαπής, άραβoturk. = φυλακή) τσι δασκάλους. Οι βαλίδες (βαλί, τουρκ. = νομάρχης) καταργήσανε τσι εκκλησιαστικοί επιτρόποι κ' ήβγάζανε όποιόνε Δεσπότη ήθέλανε.

β) ΠΑΡΑΙΤΕΙΤΑΙ Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΚΛΑΟΥΝΕ ΓΙΑ ΠΡΟΤΕΣΤΟ.

Ό τότες Πατριάρχης Διονύσιος ό Ε' ήγωνιζού'ντανε νά παραπονιέται στο τούρκικο Γκούβερνο, μά του κάκου. Άφου, λοιπόν, είδε κ' ήπαόδε, αναγκάζεται στσι έφτά μήνες άπάνω (στσι 28 του Σεπτέμβρη) νά παραιτηθεί. Μά ή' Ιερά Σύνοδος και τό Μικτό Έθνικό Συμβούλιο, έπειδής δέν ήμπορούσανε ν' αναλάβουνε τήν τόσο βαριά εύθύνη, δίχως κανονικό Πατριάρχη, άποφασίζουνε, τότες, νά έγκαταλείψουνε τά Πατριαρχεία, γιά νά μή γέν' τά πιά, εκεί λειτουργία. Και με τόν τρόπο αυτό, «νά κηρύξουνε τήν Έκκλησία σέ διωγμό». Στέλνουνε, κίλας, μία γλήγορη εγκύκλιο σ' ούλοι τσι Δεσπότηδες, στσι έπαρχιες νά συμπαρασταθούνε κι' αυτοί και νά κλείσουνε τσι εκκλησίες τως. Ήτανε ένα θαρρετό προτέστο κόν' τρα στο τούρκικο Γκούβερνο.

γ) ΜΕΓΑΛΗ ΠΙΚΡΑ ΚΑΙ ΣΤΗ ΣΜΥΡΝΗ.

Άμαν ήκλειστήκανε και στή Σμύρνη οι εκκλησίες, ό κόσμος κ' έδω ήπκράθηκε πολύ, γιτίς χωρίς εκκλησία δέν ήμπορούσε νά ζήσει. Ή εκκλησία γιά τό σμυρνιό είχε τήν Έλλάδα μέσα τσης. Τσι Κυριακάδες και τσι Σκόλες, πολλοί ήπαίνανε άπός' άπτι εκκλησίες κι' άνάμεσα άπτά τζάμια των παναθριώνε τως ήβλέπανε τά θα'μπά κα'ντήγια (καντήγια) πού ήνανάβανε μέσα. Ήκάνανε τό σταυρό τως με άνεστεναγμό, ήλέανε καμιά προσευκή και κανένα τροπάριο κ' ήφεύγανε λυπημένοι.

Ήκο'ντεύανε νά κλείσουνε τρεις μήνες και θά ν' ήρχού'ντοστε τά Χριστούγεννα. Οι σκληρωμένοι Χριστιανοί Ρωμιοί ήπεριμένανε νά δούνε τί θά ν' ήκάνανε οι Μεγάλες Δυνάμεις και, προπάντως, ό Τσάρος τση Ρουσίας, πού σάν Χριστιανός Όρθόδοξος βασιγιάς (βασιλιάς) ήκαν' τόν προστάτη στσι Όρθόδοξοι Ραγιάδες στήν Τουρκία.

δ) ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ.

Ήρταξε, λοιπόν, ή παραμονή Χριστούγεννα και, στή Σμύρνη, ό κόσμος κατωφιασμένος και πικραμένος, ούτεσ τά φοινίκια (μελομακάρονα) του ήκανε, ούτεσ και τσι έτοιμασίες γιά τό Χριστουγενναίο φαί. Τά μαγαζιά στσι πιάσες δέν ήστολισήκανε, ούτεσ και τά παιδιά ήβγανε νά πούνε τά Κάλαντρα στσι σπία και τά μαγαζιά. οι κα'μπάνες των εκκλησιώνε δέ θά ν' ήχτυπούσανε χαρόμενα νά καλέσουνε τόν κόσμο νά'ρχει στή μεγάλη αυτή μέρα τση Χριστιανοσύνης νά λειτουργιστεί και νά μεταλάβει. Γιαταυτό κι' οι παπάδες ήδιατάζανε νά κρεμαστούνε μαύρες κρέσπες (κρέσπα, ital.=κρέπι, θλιπτικό ύφασμα), σά θλίψη, στσι κα'μπαναριά. Κ' έτσι, άπ' ούλ τά καμπαναριά τση Σμύρνης, άπτά τριθεώρατο καμπαναριό ώσαμ' τό πιό μικρό του Κυπριώτικου Μετοχίου τής Κύκκου, στόν Άπάνω - μαχαλά, ήανεμίζανε οι μακριές κρέσπες. Τό ίδιο και στσι τριγύρω χωριά, πού ήτανε ένα μακρινάρι (προέκταση) τση Σμύρνης.

Ήνύχτω' ή παραμονή κι' ό κόσμος ήπόμνε κλειστός μέσ' στσι σπία του. Ή κάθε φαμεγιά έάγρυπνη, καθισμένη τρογύρ' άπτι τραπέζι με τή γκαζόλαμ'πα, πού φε'γγε στή μέση. Ό άρχηγός του σπιτιού με άνοιμένη όμπροστά του τή σύναψη (σύνωση) ήδιάβαζε τήν ακολουθία των Χριστουγέννων, κι' ούλοι ματζί ήψαίλανε τό ώραιο τροπάριο τση Γέννησης. Κ' ήθμού'ντοστε, πού άλλες χρονιές, ήτοιμαζού'ντοστε ξημερώματα νά πάνε στήν εκκλησία.

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΗΧΩ

ε) ΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΓΚΟΥΒΕΡΝΟ ΗΚΑΤΑΛΑΒΕ ΤΟ ΣΦΑΛΜΑ ΤΟΥ.

Τό τούρκικο Γκούβερνο ήβλεπε, πώς με τό γινάτι του νά τσαλαπατήσει τά δίκαια τω Χριστιανώνε, δέν ήκέρδευε τίποτις. Φασαρίες είχανε ξεσπάσει στήν Κρήτη και στσι Γιάννινα (τουρκοκρατούμενα τότες μέρη) μά και στήν ίδια τή Σμύρνη. Ήβορήθηκε τό αίματοκύλισμα στήν άπέραντη αυτοκρατορία. Άπτιήν άλλη μεριά, πάλι, τό φοβερίζανε οι Μεγάλες Δυνάμεις και, προπάντως, ό Τσάρος πού, τότες, ήτανε ό Άλέξανδρος ό Γ'. Τό μαλάνανε τό τούρκικο Γκούβερνο νά σταματήσει τό κατατρεχικό. Χριστούγεννα, τέτοια μεγάλη Σκόλη τση Χριστιανοσύνης έρχεται και νά αναγκάζει τσι Χριστιανοί Ρωμιοί νά'χουνε ακόμησ τσι εκκλησίες τως κλειστές! Κ' έτσι, λοιπόν, αναγκάζεται νά συμμορφωθεί. Και, άργά τό βράδυ, παραμονή Χριστούγεννα, ό Τούρκος ύπουργός τση Δικαιοσύνης καλάει βιαστικά τό Μητροπολίτη Δέρκων και τό Μητροπολίτη Ήρακλείας και τως λέει πώς τό Γκούβερνο του ήαποφάσισε νά σεβαστεί τά προνόμια τω Χριστιανώνε, όπως και πρίν.

στ) ΤΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΑ ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΥΝΕ ΣΤΗΝ ΚΑΘΕ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ Ν' ΑΝΟΙΞΕΙ ΤΣΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΣΗ.

Ύστερις άπτιήν εύχάριστη αυτή απόφαση του τούρκικου Γκούβερνου, τά Πατριαρχεία στέλνουνε εύτός γλήγοροι τηλεγραφοί στήν κάθε Μητρόπολη, γιά νά προκάνουνε ν' άνοιξουνε τσι εκκλησίες τως και νά λειτουργήσουνε τά Χριστούγεννα, πού αύριο κίλας ήξημέρωνε. Μά και άνταποκριτής τση σμυρνεϊκής έφημερίδας ή «'Αμάλθεια» στέλνει εύτός άπτιήν Πόλη στή Σμύρνη ένανε έξπρές τηλεγραφο, πού, τότες ή «'Αμάλθεια» τονέ λαβαίνει κατά τά μεσάνυχτα και βγάξει παράρτημα αυτή, πρώτη.

ζ) ΕΚΤΑΚΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΣΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ Η «ΑΜΑΛΘΕΙΑ» ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΧΑΡΑ ΣΤΗ ΣΜΥΡΝΗ.

Είχανε περάσει τά μεσάνυχτα τση παραμονής, όπότες, άξαφνα, μέσ' στσι νεκρά τση νύχτας ήακούστηκε στσι σοκάκια μία μακρινή φωνή: «Παράρτημα Άμαλθείας Έγκύκλιο των Πατριαρχείων ν' άνοιξουν αι εκκλησίες». Ήταν οι έφημεριδοπώληδοι πού ήτρέχανε στσι σοκάκια τση Σμύρνης, νά πουλήσουνε τό παράρτημα, πού μόλις είχε βγει και νά μάθει ό κόσμος τά εύχάριστα.

Ό κόσμος, ξεφνιασμένος, ήβγανε στσι πανάθυρα (παράθυρα) και τσι πόρτες γιά ν' άκούσει καλλίτερα, κι' ό ένας γείτονας ήρωτούσε τόν άλλον, γιά νά σιγουραριστεί. Άπ' όποιο σοκάκι ήπερνούσ' ό έφημεριδοπώλη, ό κόσμος ήτρεχε νά τονέ πλερώσει και ν' άρπάει τό παράρτημα. Κ' έκείνος ήστέπωνε από δύο μεταλλικά (20 παράδες = μισό γρόσι) γιά τό κάθε παράρτημα. Και, με τό μεγάλωνε στόκο (στόκ, άγγλ. = δέσμη) πού ήσήκωνε στή ζερβιά του άμασάκλη, ήτρεχε νά προλάβει νά πουλήσει κι' άλλου.

Στά ντουρσέκια (γωνιές) τω σοκακίωνε, από κάτ' άπτι φανάρι (πού ήνανε με άερίοφωτο), οι γείτονοι, άψηφώντας τό κρύο και τ' άγιάζι (άγιάζ, τουρκ. = γρασία τση νύχτας), ήματζεού'ντοστε, τρογύρω από αυτόνανε πού ήδιάβαζε τό παράρτημα, γιά ν' άκούσουνε στσι λαχτάρα τό χαρούμενο μαντάτο (είδηση). Κ' ύστερις, ξεφωνητιά! Από στόμα σέ στόμα, άπό πόρτα σέ πόρτα, από σοκάκι σέ σοκάκι και μαχαλά σέ μαχαλά, σάν άστραπή ήδιαδόθηκε σ' ούλη τήν πολιτεια πώς ό' άνοιξουνε τώρα οι εκκλησίες.

η) ΟΙ ΚΑΜΠΑΝΕΣ ΧΤΥΠΟΥΝ ΔΥΝΑΤΑ ΚΑΙ ΧΑΡΜΟΣΥΝΑ

Στό άναμεταξύς, παίρνει κι' ό Βασίλειος ό Δεσπότης τση Σμύρνης άπτά Πατριαρχεία τό δικό του τηλεγράφημα και βιάζεται κι' αυτός νά δώσει τσι διαταγές. Ό κόσμος δέν ήάργησε ν' άκούσει τσι καμπάνες νά χτυπούνε δυνατά και χαρούμενα. Ή Σμύρνη ήβούιζε μέσ' στή νύχτα έκείνη. Ήξημέρωσε, σέ λίγο, Χριστούγεννα, κι' ούλοι οι Σμυρνιοί ήξευθυήκανε στσι σοκάκια, σκούαδι ακόμησ με κερία αναμένα, πού παιδιά ήτρέχανε και τά πουλούσανε στσι γύρα. Κ' ήτρέχανε, πιά, γρηές και γέροι, κοπέλλες και παλικάρια, παιδιά και μανάδες με τά μωρά στήν άγκαλιά (άγκαλιά) γιά νά λειτουργηστούνε. Δέν ήμπορούσανε, όμως, νά κοινωνήσουμε γιτίς δέν είχανε καλά έτοιμαστεί.

θ) ΛΕΙΠΟΥΡΓΙΑ ΣΥΓΚΙΝΗΤΙΚΙΑ ΣΤΣΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ Κ' ΎΣΤΕΡΙΣ ΗΑΚΟΥ-ΣΤΗΚΑΝΕ ΤΑ ΚΑΛΑΝΤΡΑ

Οι εκκλησίες ήλαμποκούσανε άπτσι φορτωμένοι, αναμένα άσπρα κερία, πολυελαίοι. Οι παπάδες με τά κουδουνάτά θυμιατήρια, ήθυμιάζανε μία-μία τσι εικόνες κ' ήδωζάνε τό Θεό. Μυροδάτο ντουμάνι μσοκλι-βανο ήανέβαιν' ώσαμ' τό θάλο. Ξεχειλά οι εκκλησιές. Ό κόσμος ήσταυροκοπού'ντανε κ' ήκάνανε μετάνοιες όμπρός στήν εικόνα τση Γέννησης του Χριστού, πού ήτανε στολισμένη με πούλουδα. Τήνέ φιλούσε κ' ήακού'μπούσε τό κούτελο. Δέν ήφανταζού'ντανε, πώς θά ν' ήάκουε μέσ' στήν εκκλησία τό «'Η Παρθένος, ήμερον, τόν ύπερούσιον τίκει...» Μά και, μόλις ό ψάλτης ήαρχίνευσε νά ψάινει τό «'Η γέννησις σου, Χριστέ ό Θεός ήμών...» τότες, ούλος ό κόσμος ήψαίλανε κι' αυτός ματζί. («'Αξέχαστη ήπόμνεινε στσι κατοπινά ή συγκινητικά αυτή λειτουργιά!). Μά, κ' ύστερις άπτιήν εκκλησία, τά παιδιά ήτρέχανε νά πούνε τά κάλαντρα.

Τρίτη ψυχαγωγική καί μορφωτική έκδρομή τῆς Ἑνώσεώς μας

Ὅπως εἶχε προγραμματιστεῖ καὶ ἀναγγελεῖ ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα μας πραγματοποιήθηκε, ἀπὸ 30 Ὀκτωβρίου μέχρι 2 Νοεμβρίου, ἡ ἐκδρομὴ μας στὴ Δυτικὴ Ἑλλάδα.

Ἡ ἐκδρομὴ μας, χάρι στὸν ὠραιότατο καιρὸ πού μᾶς συνόδευσε, σημείωσε πραγματικὰ μεγάλη ἐπιτυχία. Τὸ πρωὶ τῆς Παρασκευῆς ἀναχωρήσαμε ἀπὸ τὴν Πλατεία Κάνιγγος καὶ μέσω Ἰσθμοῦ φθάσαμε Ρίο-Ἀντίριο, ὅλη ἡ συντροφιά γεμάτη κέφι καὶ ἀναπολήσεις, τραγουδώντας Μικρασιατικὰ τραγούδια, καὶ γευματίσαμε στὴν Ἀμφιλοχία ἀποθαυμάζοντας τὸ γαλάζιο Ἀμβρακικό. Συνεχίσαμε πρὸς Ἄρτα καὶ καθ' ὁδὸν ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐκδρομῆς, ἀντιπρόεδρος τῆς Ἑνώσεώς μας κ. Μ. Καλλιγέρης μᾶς ἀνέπτυξε τὸ ἱστορικὸ τῆς περιφέρειας Ναυμαχίας τοῦ Ἀκτίου. Στὸ Ἀκτίον, ὡς γνωστὸν, τὸ 31 π.Χ. συνεκρούστηκαν οἱ στόλοι τοῦ Ὀκταβίου καὶ τοῦ Ἀντωνίου. Μαζί μὲ τὸν Ἀντώνιο μετεῖχε καὶ ἡ τελευταία Ἑλληνίδα βασίλισσα τῆς Αἰγύπτου, ἀπόγονος τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, Κλεοπάτρα.

Ἐπόμενος σταθμὸς μας ἡ Ἄρτα, ὅπου ὁ φίλτατός μας κ. Μαρῖνος Ξηρέας μᾶς ἀνέπτυξε τὸ ἱστορικὸ καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴ δομὴ τοῦ βυζαντινοῦ ναοῦ τῆς Παρηγορήτισσας. Ἡ ἐνημέρωσις

ΗΠΕΙΡΟΣ - ΠΑΡΓΑ - Ἀπὸ τίς ὁμορφιές τῆς Ἑλλάδας πού χάριξαν οἱ ἐκδρομεῖς μας.

γύρω ἀπὸ τίς λεπτομέρειες τοῦ ναοῦ συνεχίστηκε τὴν ἐπομένη τὸ πρωὶ ἀπὸ τὸν κο Ξηρέα καὶ ὅλοι μαζί οἱ ἐκδρομεῖς ψάλλαμε μέσα στὸ Ναὸ τὸ «Τῇ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ τὰ Νικητήρια».

Στὴ συνέχεια, πήγαμε, μὲ ὠραία πάντα λιακάδα, στὴν Ἀρχαία Νικόπολη, ὅπου ὁ ἀκούραστος κος Ξηρέας μᾶς μίλησε γιὰ τὰ πολὺ ἐνδιαφέροντα μνημεῖα τῆς περιοχῆς.

Τόσο γιὰ τὸν Βυζαντινὸ Ναὸ τῆς Παρηγορήτισσας, ὅσο καὶ γιὰ τὴν Ἀρχαία Νικόπολη, θὰ δημοσιεύσουμε στὸ ἐπόμενο φύλλο μας ἱστορικὲς καὶ ἀρχαιολογικὲς λεπτομέρειες.

Ἡ πορεία μας συνεχίστηκε πρὸς Πάργα. Ὁ Ἀρχηγὸς τῆς ἐκδρομῆς ἀνέπτυξε τὸ ἱστορικὸ τῆς πόλεως καὶ κυρίως τὴν ἡρωϊκὴ στάση τῶν Παργινῶν, ὅταν τὸ 1819 οἱ Ἄγγλοι πούλησαν στὸν Ἀλῆ Πασά τὴν πόλη τῶν, ἀντὶ 150.000 χρυσῶν λιρῶν. Ἡ Πάργα, πανέμορφη μέσα στὸν λαμπρὸ ἥλιο, τὴν γαλάζια θάλασσα πού τὴν περιβάλλει, μᾶς ὑποδέχθηκε καὶ ὅλοι ἐπιθυμήσαμε νὰ μείνουμε περισσότερες μέρες στὸ ὠραιότατο παραθαλάσσιο ξενοδοχεῖο πού διαμείναμε.

Τὴν Κυριακὴ 1η Νοεμβρίου, ξεκινήσαμε γιὰ τὴν ἐπιστροφή πρὸς Μεσολόγγι. Ὁ φίλτατος καλλιφώνος κ. Λευτέρης Σκορδῖλης μᾶς ἐψάλλε ὠραιότατους ἐκκλησιαστικοὺς ὕμνους καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐκδρομῆς καθ' ὁδὸν ἀνέπτυξε τὸ ἱστορικὸ τῆς πόλεως τοῦ Μεσολογγίου, τῆς πολιορκίας καὶ τῆς ἡρωϊκῆς Ἐξόδου.

Οἱ ἐκδρομεῖς μπροστὰ στὸ Βυζαντινὸ Ναὸ τῆς Παναγίας τῆς Παρηγορήτισσας στὴν Ἄρτα.

Νικόπολης. Στὸ Ρωμαϊκὸ θέατρο.

Ἐνας μικρὸς σταθμὸς στὴν Πρέβεζα τοῦ Καρυωτάκη, καὶ μετὰ ἀπὸ σύντομη ἐπίσκεψη τῆς πόλης, φθάσαμε μὲ τὸ φέρυ-μπώτ στὴν ἀπέναντι ἀκτὴ (Βόνιτσα κλπ). Σύμφωνα μὲ τὸ πρόγραμμα, σταθμεύσαμε στὸ Αἰτωλικὸ καὶ ἐπισκεφθῆκαμε τὸν Ναὸ τῆς Παναγίας τῆς Θεοτόκου, ὅπου θαυμάσαμε τὸ ξυλόγλυπτο τέμπλο τῆς καὶ τὰ βυζαντινὰ κειμήλια πού ἀνάγονται στὴν ἐποχὴ τῶν Κομνηνῶν, ὅπως ὁ σπανίως τέχνης χειροκέντητος Ἐπιτάφιος καὶ ἄλλες βυζαντινὲς εἰκόνες.

Φθάσαμε στὸ Μεσολόγγι καὶ μετὰ ἀπὸ ἓνα ὠραῖο γεῦμα, ὅπου ἀπολαύσαμε τὰ θαλασσινὰ προϊόντα τῆς περιοχῆς, καὶ σύμφωνα πάντοτε μὲ τὸ πρόγραμμα, ἐπισκεφθῆκαμε τὸν κῆπο τῶν Ἑρώων.

Ἦταν ἡ ὥρα 4½-5 τὸ ἀπόγευμα, στὸν κῆπο ἐπικρατοῦσε ἀπόλυτη ἡσυχία, εἵμασαν οἱ μόνοι ἐπισκέπτες καὶ μὲ θρησκευτικὴ εὐλάβεια καὶ κατάνυξη προσκυνήσαμε τὰ μνημεῖα τῶν ἀθανάτων ἡρώων μας. Ἀρκεῖ νὰ σημειώσουμε ὅτι ἦταν τόσο ἡ κατάνυξη, πού κάποιος ἀπὸ τοὺς φίλους τῆς ἐκδρομῆς πού πῆγαινε γιὰ πρώτη φορά στὸ Μεσολόγγι καὶ ἀντίκρισε τὸν περίφημο φράχτη, πού καμμιὰ ἐπιθεση καὶ κανέναν ἀριθμὸς πυροβόλων καὶ μαχητῶν δὲν μπόρεσε νὰ τὸν ξεπεράσει, ἦταν τέτοια ἡ συγκίνηση τοῦ πού ἀγκάλιασε τὸν φράχτη καὶ μὲ δάκρυα τὸν καταφιλοῦσε. Ἦταν μιὰ

Μεσολόγγι. Στὸν κῆπο τῶν Ἑρώων, μπροστὰ στὸν τάφο τοῦ Μάρκου Μπότσαρη.

ἐμπρακτὴ ἐκδήλωση εὐγνωμοσύνης μιᾶς καθαρὰ Ἑλληνικῆς ψυχῆς.

Διανυκτερεύσαμε στὸ Μεσολόγγι καὶ τὸ πρωὶ 2 Νοεμβρίου ξεκινήσαμε γιὰ νὰ συνεχίσουμε τὸ προσκυνήματὸς μας στὴν Ἱερὴ Πόλη. Καὶ πρῶτα-πρῶτα πήγαμε στὸ σημεῖο πού βρισκόταν τὸ σπῆτι τοῦ Λόρδου Βύρωνα καὶ πού σήμερὰ ὑψώνεται ἀναθυματικὴ στήλη. Τὸ ἐπόμενο προσκυνήμα, στὸ σπῆτι τοῦ Ἑθνικοῦ μας Ποιητῆ Κωστῆ Παλαμά, καὶ στὴ συνέχεια στὸ σπῆτι τοῦ μεγάλου πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος, Χαρίλαου Τρικούπη.

Στὸ Δημαρχεῖο τῆς Πόλης - κτισμένο στὴ θέση πού ἦταν ἡ οἰκία Μπότσαρη - ὅπως εἶναι γνωστὸ, φυλάσσονται ἀνεκτίμητα κειμήλια τοῦ Ἀγώνα. Ἐκεῖ ὁ φιλόξενος ὑπάλληλος τοῦ Δήμου κ. Χρήστος Καζαντζῆς, μᾶς ἀνέπτυξε μὲ κάθε λεπτομέρεια τὰ διάφορα ἐκθέματα, μᾶς ἀνέβασε στὴν ταρατσα τοῦ Δημαρχείου γιὰ νὰ δοῦμε ἀπὸ ψηλὰ τὴν περιοχὴ τοῦ Ἀγώνα.

Ἐμπνευσμένος ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα ὁ φίλτατος κ. Σκορδῖλης συνέθεσε ἐπὶ τόπου καὶ μᾶς ἀπήγγειλε τὸν παρακάτω στίχο:

«Γεῖά σου γενναῖο καὶ ἄφθαστο σέ δόξα Μεσολόγγι
πού σκυλλοῖ ἀμέτρητο σοῦ ρίχτηκε μὲ λύσσα
Καὶ ἐνῶ δὲν ἀκουγότανε παρὰ σπαθιὲς καὶ βόγγοι
Ὁλόφωτο ὑψωνόσουν αὖθις στῆς νυχτιάς τὴν πίσσα».

Ἐπιτάφιος. 12ος αἰώνας. Στὸ Ναὸ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Αἰτωλικό.

Καὶ ὁ ἀκούραστος Ξεναγὸς μας τοῦ Δήμου μᾶς ὡδήγησε σὲ εἰδικὴ αἴθουσα, ὅπου παρακολουθήσαμε πάνω σὲ ἀνάγλυφο χάρτη, μὲ φωτεινὰ σήματα καὶ μὲ σχετικὴ μουσικὴ ὑπόκρουση, τὴν πολιορκία καὶ τὴν Ἐξοδο τοῦ Μεσολογγίου. Ἦταν πραγματικὰ κάτι τὸ ἀξιοθαύμαστο. Εὐχαριστήσαμε θερμὰ τὸν Ξεναγὸς μας καὶ ἀναχωρήσαμε ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι γεμάτοι ἀπὸ θαυμασμό καὶ κατάνυξη.

Ἐπόμενος σταθμὸς ἡ Ναύπακτος, πού ἀπέχει περὶ τὰ 35 χλμ ὡς γνωστὸν ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι. Ἐνας θαυμάσιος καιρὸς μᾶς συνόδευε πάντοτε καὶ ἡ Ἑλληνικὴ φύση μᾶς ἐδειχνε ὅλες τίς ὁμορφιές της, στὴ στεριά, στὴ θάλασσα καὶ στὸν ἀέρα. Ὁ Ἀρχηγὸς μας βρῆκε πάλι τὴν εὐκαιρία νὰ μᾶς θυμίσει τὴν ἱστορία τῆς Ναυπάκτου πού ξεκινᾷ ἀπὸ τὰ μυθικὰ σχεδὸν χρόνια, ὡς καὶ τὴν περίφημη Ναυμαχία τῆς Ναυπάκτου τὸ 1571, ὅποτε ἐνωμένοι οἱ Χριστιανικοὶ στόλοι κατετρόπωσαν τὸν Τουρκικὸ στόλο καὶ τὴν ὁποία εἶχαν λάβει μέρος καὶ 13 Ἑλληνικὰ πλοία.

Μεῖνουμε μερικὲς ὥρες στὴ Ναύπακτο γιὰ γεῦμα καὶ ἀπολαύσαμε τίς ὠραιότερες ἀκρογιαλιές ἀναπαυόμενοι κάτω ἀπὸ τὰ μεγάλα πλατάνια. Τὸ γεῦμα γίνθηκε σὲ κοινὴ συνειστίαιση καὶ ὁμιλώντας ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑνώσεώς μας κος Παυλῖδης εὐχαρίστησε ὅλους τοὺς ἐκδρομεῖς.

Ἡ ἐκδρομὴ μας εἶχε τελειώσει. Ἀρχίζε ἡ ἐπιστροφή. Ὁ ἀκούραστος Μαρῖνος Ξηρέας μᾶς ἀπήγγειλε ὠραιότατα ποιήματα, ὅλοι οἱ ἐκδρομεῖς συμμετείχαν μὲ τραγούδια, ἀνέκδοτα καὶ μὲ πολὺ κέφι φθάσαμε στὸ Αἶγιο γιὰ νὰ ἐπισκεφθοῦμε τὴν Παναγία τὴν Τρυπητὴ καὶ νὰ ἀνάψουμε ἓνα κεράκι στὴν Παναγία, ὅπου προσερχόντος τοῦ κ. Σκορδῖλη ψάλλανε τὸν ὕμνο «τῇ Ὁραϊότητι τῆς Παρθενίας σου».

Νωρίς, ξεκούραστοι, πλούσιοι ἀπὸ ἐντυπώσεις - γνώσεις - μνημῆς, μὲ μόνον παράπονο γιατί τέλειωσε τόσο γρήγορα αὐτὸ τὸ ὠραῖο τετραήμερο, ἐπιστρέψαμε στὴν Ἀθήνα.

Στὴν ἐκδρομὴ μετείχαν, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως κ. Παυλῖδης καὶ ἡ κα Παυλίδου, ὁ Σύμβουλος τῆς Ἑνώσεως κ. Μ. Παπαδόπουλος μὲ τὴν οἰκογένειά του, ὁ Σύμβουλος καὶ Ταμίας τῆς Ἑνώσεως μας κ. Γ. Ἰσηγόνης μὲ τὴν οἰκογένειά του, ὁ κ. Μ. Ξηρέας μὲ τὸν ἀδελφὸν του καὶ τὴν κα Ξηρέα, ὁ κος καὶ ἡ κα Κλέων Παυλῖδη, ὁ κος καὶ ἡ κα Κλειδᾶ, ὁ κ. Κουμαράς, ὁ κ. καὶ ἡ κα Σκορδῖλη, ὁ κ. καὶ ἡ κα Βουκικλάκη, ἡ κα Λοὺι Μάρκ, ἡ κα Γερανοπούλου, ἡ κα Πανταζάτου, ἡ κα Οἰκονομίδου, ἡ κα Κωνσταντινίδου, ὁ κ. Πώποτας, ἡ κα Πατέλη, ἡ κα Κότσινη, ὁ κος καὶ ἡ κα Γεωργίου, ὁ κ. καὶ ἡ κα Σαμαρά, ἡ κα Οὐράλη-λογλου, ὁ κος Σταμπούλος, ὁ κος καὶ ἡ κα Λαμπράκου, ἡ κα Ἀλετρά καὶ ἡ μητέρα της, ἡ κα Γερανοπούλου, ἡ κα Φλέσσα, ὁ κος καὶ ἡ κα Παπαδημητριάδη καὶ τέλος ὁ Ἀρχηγὸς τῆς ἐκδρομῆς, Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἑνώσεώς μας, Στρατηγὸς κ. Μιχαὴλ Καλλιγέρης.

M.K.

« Ἀφήγηση» τοῦ κ. Β. ΣΤΑΡΕΝΙΟΥ

(Συνέχεια από τό προηγούμενο)

Καθώς ὁ τελώνης ἐτοιμαζόταν νά φύγει γύρισε καί μέ κοίταξε καλά - καλά, «πού χτύπησες μικρέ», μέ ρώτησε τελικά. «Δέν χτύπησα μέ χτυπήσανε» τοῦ ἀπάντησα «καί παρά λίγο νά μοῦ βγάλουνε τό μάτι» καί τοῦ ἐξήγησα πῶς ὁ μηχανικός μέ χτύπησε καί μέ εἶπε κλέφτη «καί τώρα τί σκοπεύεις νά κάνεις;». Ὅταν τοῦ εἶπα ὅτι δέν ξέρω μοῦ 'δεῖξε ἕνα κτίριο στό λιμάνι, ἔγραφε: Ξενοδοχεῖο ἡ Τραπεζοῦς, ρεστωράν καί ὕπνος. «Σ' αὐτό νά πᾶς εἶναι πατριώτης μου καί καλός ἄνθρωπος θά συστήσω ἐγώ». Ἐπειτα εἶπε στούς βοηθοῦς του νά μὴν ἀφήσουν κανένα νά κατέβει ἀπ' τό πλοῖο ἂν δέν γυρίσει. Ἐγώ εὐχαρίστησα τόν πλοίαρχο καί τό λοστρόμο γιά τό ἐνδιαφέρον πού ἔδειξαν γιά μένα καί ἀκολούθησα τόν τελώνη στήν ἀκτή. Ἀφοῦ μέ σύστησε στό ξενοδόχο μέ πήρε καί μέ πήγε στό λιμεναρχεῖο ὅπου καί ἀφηγήθηκε στό λιμενάρχη τήν ἱστορία μου καί τούδεixe καί τό τραῦμα μου πού εἶχε ἐν τῷ μεταξύ πριστεῖ. Ὁ λιμενάρχης ἔστειλε ἀμέσως ἕνα λιμενοφύλακα μέ τή διαταγή νά φέρει τό μηχανικό καί νά μὴν ἀφήσουν κανένα νά βγεῖ ἔξω. Πραγματικά σέ λίγη ὥρα ὁ μηχανικός βρισκόταν μπροστά του. «Δέ μοῦ λές, εἶπε ὁ λιμενάρχης, δέν ξέρεις τό νόμο τῆς θάλασσας ὅτι ἂν παρανομήσει ἕνας ἀπ' τό πλήρωμα τόν κλείνουμε στό μπαλουῖρο γιά νά τόν δικάσει ὁ λιμενάρχης στό πρώτο λιμάνι, καί δέν τόν βρίζουμε οὔτε τόν χτυπάμε; Ἀλλά τέλος πάντων, πές μας τήν ἱστορία σου». Ἀρχισε αὐτός τήν ἱστορία, ὅτι εἶχε ἕνα λάστιχο καί χρειάστηκε νά κάνει μία φλάντζα καί δέν τόβρισκε πουθενά κι' ὅτι ἔφτασε ψάχνοντας στήν καμπίνα τοῦ πληρώματος κι ὅτι τέλος ἔβγαξε στό μπαουλάκι μου καί τό βρῆκε 'κεῖ. - Ἡσούνα μόνος σου τήν ὥρα πού ἀνοίξεις τό μπαουλάκι; - Ναί - Κι ἦταν ἀνοιχτό ἡ χρειάστηκε νά σπάσεις τήν κλειδαριά; - Ὁχι, ἀνοιχτό ἦταν. - Καί πῶς ξέρεις τότε ὅτι, ὅπως τάνοιξες ἐσύ δέν τάνοιξε κι ὁ κλέφτης, νά ὥσαι μέσα τό λάστιχο, ὅταν εἶδε τόν τῶπαχνης. Γι' αὐτό ἐπειδὴ ἔβρισες καί χτύπησες τό νεαρό χωρίς νά σοῦ φταίει σέ τίποτα καί χωρίς νῶσαι σίγουρος ὅτι, ἦταν αὐτός ὁ κλέφτης, τιμωρῆσαι μέ 125 ρούβλια γιά τή χειροδικία καί πενήντα γιά τή δίκη. Ὅσο γιά τόν κλέφτη θά ἀναλάβουν νά τόν βροῦν οἱ λιμενοφύλακες. Τῇ μετάφραση ἀπό τὰ Ρώσικα τήν ἔκανε ὁ Δημήτρης ὁ τελώνης, πού μέ βοήθησε μετά νά φέρω τὰ πράγματα μου στό ξενοδοχεῖο. Ἐτσι τελείωσε καί ἡ περιπέτεια ἀπό τή Σμύρνη ἕως τό Βατούμ.

ΜΕΡΟΣ 2ο

ΑΠΟ ΤΟ ΒΑΤΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Πρώτη μέρα στό Βατούμ καί πρώτη φορά κοιμήθηκα σέ ξένο μέρος. Σηκώθηκα τό πρωί καί ἀφοῦ πλύθηκα κατέβηκα στό ἐστιάτριο καί ἔφαγα τσάι μέ λίγο ὑψωμί. Καθώς ἔτρωγα σκεφτόμουν ὅτι δέν εἶχα τίποτα νά κάνω καί ὅτι μᾶλλον θά πέρναγα τή μέρα μου καθισμένος στό πεζοδρόμιο κυττώντας τόν κόσμο νά περνάει. Εὐτυχῶς γιά μένα δέν εἶχε περάσει πολλή ὥρα πούκανα αὐτὴ τή δουλειά ὅταν θυμήθηκα ὅτι ἔπρεπε νά γράψω καί στό σπίτι μου.

Τό γράμμα πῆγαινε κάπως ἔτσι: «φτάσαμε στό Βατούμ, εἶμαι καλά ἐλπίζω καί σεις νά εἴστε καλά, μόνο θάθελα νά μοῦ στεῖлите λίγα λεφτά γιά τὰ ἔξοδά μου». Μετά ρώτησα καί ἔμαθα πού εἶναι τό ταχυδρομεῖο «Πρόσεξε ὁμως, μοῦπανε, πρὶν μπεις νά βγάλεις τό καπέλο σου κι ὅταν φεύγεις μὴ γυρίσεις τή πλάτη σου ἀλλά νά βγεις πισωπατώντας γιατί εἶναι μία εἰκόνα τοῦ τσάρου μέσα στό ταχυδρομεῖο καί πρέπει νά τῆς δείχνεις σεβασμό». Πράγματι τήν ὥρα πού ἔβγαينا μέ τὰ γραμματόσημα καί πῆγαίνα στό γραμματοκιβώτιο βλέπω νᾶρχεται ἕνας χωρικός πού φοροῦσε στό κεφάλι του ἕνα καλπάκι. Πρὶν προλάβω νά τοῦ πῶ νά τό βγάλει, ὁρμáει ἕνας στρατιώτης καί τοῦ τό πετάει κάτω μέ τό ὄπλο του.

Πλάι στό ταχυδρομεῖο ἦταν μία ἐκκλησία μέ μεγάλο αὐλόγυρο, ὅπου ἦταν μαζεμένος κόσμος καί κάτι παρακολουθοῦσε. Πῆγα καί ἐγώ νά δῶ τί συμβαίνει. Ἦταν ἕνας ἀξιωματικός κοζάκος μέ δεκαπέντε περίπου στρατιώτες καί τούς γύμναζε, ἔβαζε δηλαδή τό σπαθί του κάτω στή γῆ καί ἔπρεπε ὁ στρατιώτης πού κάπαζε μέ τό ἄλλογο νά σκύψει καί νά τ' ἀρπάξει χωρίς νά σταματήσει. Μετά κατέβαινε ἀπ' τ' ἄλλογο, τό ἔδινε στόν ἀξιωματικό, χαίρετοῦσε στρατιωτικά καί ἔπειτα ἀνέβαινε στ' ἄλλογό του καί πῆγαινε στό τέλος τῆς γραμμῆς. Ἐπειτα ὁ δεῦτερος ἔκανε τὰ ἴδια καί οὕτω καθεξῆς. Ὁ τέταρτος ὁμως στρατιώτης δέν κατάφερε νά πιάσει τό σπαθι καί γι' αὐτό ὁ ἀξιωματικός ἀροῦ τόν καταιάδισε τόν ἔβαλε νά ἐπαναλάβῃ γιά δύο φορές τό πείραμα καί μόνον ὅταν ὁ

ΣΤΗ ΝΕΑ ΦΩΚΑΙΑ

Μιά καινούργια Ἱωνική Γῆ.

Τό ταξειίδι γιά τήν Χαλκιδική, παλαιότερα, ἦταν ἀρκετά πολύωρο καί ἐπίπονο γιατί οἱ δρόμοι ἦταν ἀνύπαρκτοι. Τώρα ὁμως, ἐδῶ καί ἀρκετά χρόνια, τὰ πράγματα ἔχουν ἀλλάξει. Νέοι δρόμοι, ἀσφαλτοί, δηλαδή ὁδικό δίκτυο πάρα πολύ σύγχρονο καί ἡ διαδρομὴ εὐχάριστη, σύντομη, χωρίς καθυστερήσεις καί ἀπρόοπτα.

Ὅγδόντα χιλιόμετρα ἀπέχουν ἀπ' τή Θεσσαλονίκη οἱ Νέες Φῶκαις πού βρίσκονται στή χερσόνησο τῆς Κασσάνδρας, καί χτίσθηκαν τό 1924 μετά τόν διωγμό τῆς Μικρασίας, μεταξύ Ν.Μουδανιῶν καί Καλλιθέας καί ἔχουν περίπου 1.500 κατοίκους. Ἐδῶ στήν καινούργια πατρίδα ἦρθαν πρόσφυγες οἱ Φωκιανοί, ὅσοι γλύτωσαν ἀπό τήν σφαγὴ τῶν Τούρκων, ἔσκαψαν τήν καινούργια γῆ καί βούτηξαν τό βασανισμένο κορμί τους στήν καθαρὴ θάλασσα.

Ἡ Νέα Φῶκαia ἀπὸ τήν μία πλευρά ἔχει τήν θάλασσα τοῦ κόλπου τῆς Κασσάνδρας, δαντελωτὴ μέ ὑπέροχη ἀμμουδιά καί ἀπὸ τήν ἄλλη τήν πλούσια γῆ μέ τὰ πολλά ἐλαιόδεντρα, τὰ ἄφθονα πεῦκα καί τὰ ἀμπέλια. Ἐπισκεφθήκαμε πολλές φορές τοὺς πατριώτες, κουβεντιάσαμε μαζί τους, θυμηθήκαμε τὰ περασμένα, ἐκεῖ στήν παλιά, ἀξέχαστη πατρίδα. Ἡ νοσταλγία φωλιάζει ἀκόμα στή ψυχὴ τους, δέν ξέχασαν καί δέν θά ξεχάσουν ποτέ τήν ἀλησμόνητη Μικρασία.

Ὅταν κάθονται τό βραδυνό στήν ἀκροθαλασσιά ἀγναντεύουν τήν ἀπέναντι ἀκτὴ τῆς Σιθωνίας καί νομίζουν πῶς βλέπουν, ὅπως τότε, τίς ἀκτές τῆς ἐλευθέρης Ἑλλάδας. Παντοῦ νοσταλγία, θύμιση καί ἀναστεναγμός. Ἀκόμα καί στήν ἐκκλησιά τους, οἱ Βυζαντινοὶ ὕμνοι, θαρρεῖς εἶναι πιό μακρόσυρτοι, πιό λυπητεροί. Θυμοῦνται συχνά τήν Πελεκητὴ, τήν Ἁγία Εἰρήνη, τὰ Σουβουτσούκια, τό Μπάγαρας, τό Σίκιου, τὰ πανηγύρια, τὰ λιαρικά, τίς σοδεῖές, τίς ἀλυκές κ.α. Ὅλα ἔρχονται στό νοῦ, τίποτα δέν ξεχνοῦν, μόνο δακρύζουν γιά τούς δικούς των πού ἄφησαν ἄθαφτα τὰ κόκκαλά τους στήν ἀξέχαστη πατρίδα. Οἱ πιό γέροι θυμοῦνται καί κουβεντιάζουν γιά τὰ μπερεκέτια καί τή λεβεντιά τους. Οἱ νεώτεροι ἔχουν βέβαια ποτιστὴ καί ἀνδρωθῇ ἀπ' τήν ἀφήγηση τῆς εὐτυχισμένης χαμένης πατρίδας, ἀντικρύζουν ὁμως τό σῆμερα χωρίς δισταγμούς καί ἀπορίες.

Ζοῦνε μπορεῖ νά πῇ κανεῖς κοντά στή σημερινὴ πραγματικότητα.

Οἱ θρύλοι καί οἱ παραδόσεις ἀπ' τήν παλιά ἀξέχαστη χώρα συνεχίζον-ται καί ἐπηρεάζουν ἀρκετὰ τή ζωὴ τῶν νεωτέρων.

Σέ ὅλο τό χωριό κυριαρχεῖ ἡ καθαριότητα, χάρισμα καί φροντίδα τῆς Φωκιανῆς γυναίκας. Ἀλτάνες, λουλούδια, καί χαμόγελα καί πρὸ πάντων ἡ φιλοξενία ἡ πατροπαράδοτη.

Τραγουδοῦν τὰ γνωστά Φωκιανὰ τραγούδια καί τὰ Σμυρνέικα, ἀλλά καί τὰ καινούργια, τὰ σημερινά. Πολλές φορές σωπαίνουν ὅταν ἔρχεται στό νοῦ ἡ θύμιση καί ἡ φρίκη τοῦ διωγμοῦ. Ζοῦν ἀκόμα ἄνθρωποι πού γευτήκανε τὸ δεινὰ τῆς αἰχμαλωσίας καί γλύτωσαν μέ τήν ψυχὴ στό στόμα.

Διηγοῦνται μέ κλάμμα πῶς θανατώθηκαν οἱ Φωκιανοὶ στή Μενεμένη καί πῶς κατόρθωσαν οἱ ἄλλοι νά ξεφύγουν καί νά περάσουν ἀπέναντι στό Πλωμάρι τῆς Μυτιλήνης. Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἕνα κακό ὄνειρο, τώρα πιά ἔχουν ριζώσει στή γῆ τῆς Χαλκιδικῆς. Ἐργάζονται, δημιουργοῦν καί φτιάχνουν ἕνα καινούργιο κόσμο στή νέα τους πατρίδα.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΒΟΥΤΣΙΚΑΚΗΣ

στρατιώτης τοῦ τόφερε γιά δευτέρη φορά δέχτηκε νά πάρῃ τό ξίφος. Πῆρα ἔτσι καί ἐγώ τόν δρόμο γιά τό ξενοδοχεῖο, ἀλλά ὁμολογῶ πῶς δέν εἶδα ποτέ τέτοιο θέαμα καί τέτοια γυμνάσματα. Κάποτε σ' ἕνα Ἱταλικό τσίρκο εἶχα δεῖ πού ἔκαναν πολλά ὠραῖα γυμνάσματα τ' ἀλόγατα ἀλλά αὐτό πού εἶδα στό Βατούμ δέν θά τό ξεχάσω ποτέ.

Τήν ἴδια μέρα, τό βράδυ, πού ἐκαθόμουν στό ἐστιατόριο καί ἔτρωγα λίγο κρέας μέ μπόλικη λαχανόσουπα, ἔρχεται στήν ἀπέναντί μου γωνιά ἕνας νεαρός γιά νά φάει καί αὐτός. Κάποια στιγμή σηκώνει τό κεφάλι του καί μοῦ λέει: « Από πού εἶσαι πατριωτάκι;». Τόν κοίταξα καλά, ἦταν καμιά εἰκοσαπενταριά χρονῶν μέ ξανθό μουστάκι.

- Ἀπ' τήν Σμύρνη, ἀπάντησα.

- Καί πῶς βρέθήκες ἐδῶ;

- Γιά περίπατο.

Αὐτός χαμογέλασε

- Καί σὺ ἀπὸ πού εἶσαι, ρώτησα τελικά.

- Ἀπὸ τήν Φιλιππούπολι καί ἦρθα ἐδῶ γιά ἰατρικὴ καί ἐκπαίδευσης, ἐοῦ ὁμως δέν θά μοῦ πείς γιατί ἦρθες;

- Ἐμένα μέ φέρανε, εἶναι ἱστορία τό πῶς καί γιατί ἦρθα ἐδῶ, θά στήν πῶ ἄλλη ὥρα.

(Συνέχεια στό ἐπόμενο)

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΟΘΩΜΑΝΩΝ

Νίκαια 25/9/81

Πρὸς τό Σεβαστόν Δ. Συμβούλιον

τῆς Ἑνώσεως Σμυρναίων, Ἀθηνῶν

Ἀξιότιμε Κε Πρόεδρε,

Σᾶς ἀποστέλλω διὰ τῆς παρούσης ἀντίγραφον κειμένου, τό ὁποῖον εἶχε δημοσιευθεῖ εἰς τήν Τουρκικὴν Γλῶσσαν τό 1913 εἰς ἕνα Μικρασιατικόν Ἡμερολόγιον ἐκδιδόμενον ἐν Κων/πόλει ἀπὸ τό 1909 παρά Ἑλλήνων Δημοσιογράφων εἰς τήν ὥς ἂνω Γλῶσσαν καί τό ὁποῖον ἀποστέλλετο εἰς τό ἐσωτερικόν τῆς Μ. Ἀσίας Ἀνατολήν, εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Καππαδοκίας, Κιλικίας τοῦ Πόντου ἵνα λαμβάνουν γνῶσιν τῶν διαφορῶν θεμάτων, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦσαν τὰς περιοχὰς τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Τό κείμενον τοῦτο εἶναι γραμμένον παρὰ τοῦ Β. Ἰωαννίδου στὰ 1913 καί ἀφορὰ τό Μοναστήρι τῆς Παναγίας τοῦ Σουμελᾶ, τό ἱστορικόν τοῦ ὁποῖου ἀξίζει νά λάβουν γνῶσιν ὅλοι οἱ Μικρασιᾶται ἰδίως οἱ Πόντιοι, καθ' ὅτι εἶναι Ποντιακοῦ ἐνδιαφέροντος. Τό Μικρασιατικόν Ἡμερολόγιον τοῦτο εὐρέ-θει εἰς τήν Βιβλιοθήκην τοῦ ἀειμνήστου Πατρός μου, ἀνδρός μέ εὐρείαν μόρφωσιν καί πολὺγλωσσος καί ἀπὸ τό ὁποῖον μετάφρασα ἀπὸ τήν Τουρκικὴν μέ Ἑλληνικά Γράμματα, εἰς τήν Ἑλληνικὴν, καθ' ὅτι γνωρίζω τήν τουρκικὴν ἀπὸ μικρὰς ἡλικίας. Τό μεταφρασθέν τοῦτο κείμενον ἔχει δημοσιευθεῖ καί εἰς τόν ἐν Θεσ/νίκῃ ἐκδιδόμενον «Μακεδονικόν Ἡμερο-λόγιον» εὐρυτάτης κυκλοφορίας καί ἔκανε ἀρίστην ἐντύπωσιν εἰς τό ἀναγνωστικόν κοινόν, ἰδίως τοὺς καταγομένους ἐκ τοῦ Πόντου.

Ἐπειδὴ καί τό ἐκδιδόμενον παρ' ὑμετέρας Ἑνώσεως περιοδικόν δημοσιεῖται κείμενα Μικρασιατικοῦ ἐνδιαφέροντος, διὰ τοῦτο παρακαλῶ τήν ὑμέτεραν Ἐνωσιν ὅπως δημοσιεῖσει τό ἀποστελλόμενον κείμενον, ἐάν κρίνῃ τοῦτο κατάλληλον πρὸς γνῶσιν τοῦ ἀναγνώστου καί τῶν μελῶν τῆς ὑμετέρας ὀργανώσεως.

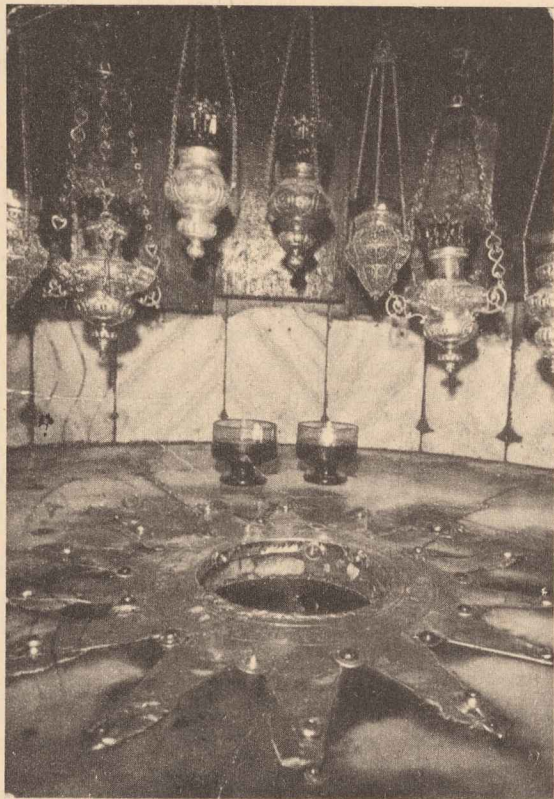
Εὐελπιστῶ ὅτι ἡ παράκλησίς μου θά γίνῃ εὐμένως δεκτὴ παρ' ὑμῶν, διατελῶ μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ καί βαθείας ἐκτιμῆσεως.

Ὑμέτερος
ἱατρός Ι. Καμαλακίδης
Μικρασιᾶτης

Ὁ Μεγαλειότατος Σουλτᾶνος Μουράτ Χάν Σαλὶς τὸ ἔτος 1578 κάνει ἐξόρμησιν διὰ τήν κατάκτησιν τῆς πόλεως Βαγδάτης. Ἡ πόλις αὕτη ἦτο ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Περσῶν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν. Ὁ Σουλτᾶνος Μουράτ μέ ἄφθονον στρατόν καί ἀρκετὰ πλοῖα ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν πόλιν τῆς Τραπεζοῦντος καί ἀπὸ ἐκεῖ κατέλυσε καί ἐστρατοπέδευσεν εἰς τό Τσεβισλικ (Καρναί), τό ὁποῖον ἦτο πρωτεύουσα τῶν χωρίων τῆς Ματσούκα. Ἐδῶ τόν στρατό πού κατένειμε εἰς τρεῖς ὁμάδας, τὴν μία εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ζιγάδας, τὴν ἄλλη εἰς τό Κουλάτ καί τὴν τρίτῃ ὁμάδα ἔστειλε εἰς τὴν περιοχὴ τοῦ μοναστηρίου τοῦ Σουμελᾶ. Καί ὁ ἴδιος γιά νά ἀπολαύσῃ καθαρό ἀέρα καί νά κάνῃ τὴν περιοδείαν ἀνέβῃ εἰς τὴν Κωμόπολιν Δουβερᾶ, ἡ ὁποία εὐρίσκετο εἰς μία ὑψηλὴ τοποθεσία καί εἰς ἀπόστασιν μίας ὥρας ἀπὸ τό Τσεβισλικ. Ἡ κωμόπολις τῆς Καρνᾶς εὐρίσκεται εἰς ἀπόστασιν ἑξῆ ὥρῶν ἀπὸ τὴν Τραπεζοῦντα καί κεῖται ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ πρὸς τὴν πόλιν Ἐρζερούμ. Αὐτὰ τὰ μέρη ὥς καί ἡ Τραπεζοῦς ἦσαν περίφημα ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν. Κατὰ τὴν κάθοδον πρὸς διάβασιν πρὸς τὴν Τραπεζοῦντα, οἱ Μῦριοι Ἑλληνες στρατιῶται, ὕστερα ἀπὸ μίαν γενναίαν μάχην μέ τοὺς ἐγχώριους, ἔφθασαν εἰς τὰ ὑψηλὰ βουνὰ τῆς πόλεως ταύτης καί ἅμα εἶδον τὴν θάλασσαν ἐφάναξαν περιχαρεῖς Θάλαττα-θάλαττα, δηλ. θάλασσα-θάλασσα. Οἱ κάτοικοι τῆς ὁμιλοῦντες τὴν καθαρὰ Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἔγιναν περίφημοι λέγοντες τὴν φράσιν ΕΛΛΑΣ ΖΗ. Κατὰ τὴν ἀποψιν αὕτη ἡ λέξις αὕτη ἐδίδετο εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ νομοῦ τῆς Τραπεζοῦντος Λαζοῖ (Λᾶς-Λάρ-Λαζιστᾶν) καθ' ὅτι ἔχει σχηματισθῇ ἀπὸ τὰς λέξεις ΕΛΛΑΣ ΖΗ. Ἐξ ἀρχῆς ἡ μεγάλη κωμόπολις Λιβερᾶ ἦτο πρωτεύουσα ὧων τῶν κωμοπόλεων καί χωρίων τῆς Ματσούκας εὐρισκομένη εἰς ἐξαιρετικὴ τοποθεσία. Πέριξ αὐτῆς ὑπῆρχον ἄφθονα δένδρα καί διὰ πεῦκα εἰς τοποθεσία ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄρους μέ ἄφθονα νερά τὰ ὁποῖα ἦσαν πολὺ κρύα. Κάποτε ἡ Τραπεζοῦς ἐπὶ τῆς αὐτοκρατο-ρίας τῶν Κομνηνῶν ἦτο πόλις ἀπολαύσεως καί ἐνδιατριβῆς καί διὰ τοῦτο οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς πόλεως ταύτης ἤρχοντο εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καί διέμενον καί παραθέριζαν διὰ ἀλλαγὴ κλίματος ἐπὶ τέσσερεις μῆνες. Οἱ κάτοικοι γενικῶς τῆς κωμοπόλεως Λιβερᾶ πηγαίνουν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἔνθα καί ἀσχολοῦνται μέ τὴν χαλκουργίαν καί ἐφα-πλωματοποιίαν, αἱ δὲ γυναῖκες ἀναγκαστικῶς ἠσχολοῦντο μέ τὴν γεωργίαν σπείρουσαι καί θερίζουσαι τοὺς ἀγρούς. Ἐπίσης ἠσχολοῦντο καί μέ τὴν ζωοτροφίαν. Συνέλεγον δέ ἀπὸ τὰ ἐκτεταμένα δάση τῆς περιοχῆς ξύλα δι' οἰκιακὴν χρῆσιν. Δέον νά σημειωθῇ ὅτι ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ὑπάρχουν εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην πολλὰ παρεκκλήσια. Δύνανται δέ νά λεχθῇ ὅτι εἰς αὐτό τό χωρίον ποῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ διακόσια σπῖτα ὑπάρχουν πενήντα μικραὶ ἐκκλησίαι καί τόποι προσευχῆς. Ἀπὸ αὐτὰ μερικὰ εἶναι ἐρειπωμένα καί μερικὰ εἶναι εἰς λιαν καλὴν κατῴστασιν, διατηροῦντα τὴν ἀξία τῆς ἀρχαιότητάς των. Ἐνα ἀπὸ αὐτὰ τὰ παρεκκλή-

σια εἶναι ἀφιερωμένο εἰς τό ὄνομα τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, εὐρίσκεται καί δέ καί μία πηγὴ ὕδατος μέ τό αὐτό ὄνομα. (Ἀγίασμα). Εἰς τοῦτο τό παρεκκλήσιον τοῦ χωριοῦ Λεβέντη ἦτο ἱερεὺς ὁ παπᾶ-Χρυσό-στομος τοῦ ὁποῖου ἡ κατοικία εὐρίσκετο πλησίον τοῦτου διαμένων μετὰ τῆς οἰκογενείας του. Ὁ παπᾶ-Χρυσόστομος εἶχε μία κόρη ὀνομαζομένη Μαρία ἡ ὁποία ἦτο πολὺ ὠραία ἡ ὁποία ἐχόρευε τοὺς ἐγχώριους χοροὺς καί πότε πότε μέ τὴν ὠραία καί γλυκεῖα φωνή τῆς τραγουδοῦσε τὰ τραγούδια τοῦ τόπου τῆς. Μία ἡμέρα ὁ Σουλτᾶνος Μουράτ προσελκυόμε-νος ἀπὸ τὴν ὠραία φωνὴ τῆς Μαρίας ἦλθε κοντὰ τῆς καί θαυμάζων τὴν ὠραιότητὰ τῆς καί τὴν γλυκεῖα φωνὴ τῆς ἔβγαλε ἀπὸ τόν σάκκο του τό χρυσοῦν κύπελλό του καί ἐζήτησε νά τοῦ προσφέρῃ αὕτη ἀπὸ τὴν πηγὴ νερό. Ἡ Μαρία ἂν καί κατ' ἀρχὴν ἐφοβήθη καί μόλις ἀντελήφθη ποῖος ἦτο ἀπέναντί τῆς ἀμέσως κατάλαβε καί μέ μεγάλη εὐγένεια καί συνεσταλμένη ἐπῆρε τό χρυσοῦν κύπελλο θέτουσα τόν ἀντίχειρα τῆς δεξιᾶς χειρὸς μέσα εἰς τό κύπελλο προσέφερε τοῦτο εἰς τόν Βασιλέα. Οὗτος μέ μεγάλο θυμὸ ἔχυσε τό νερό καταγῆς καί διέταξε ἅλλη φορά νά τοῦ προσφέρῃ νερό. Μέσα εἰς τό κύπελλο μέ τό νερό ἐπιτήδες ἔριξε ξηρὰ φύλλα ἀπὸ δέντρου καί ἕνα μικρὸ σκουπιδάκι. Ἐπειδὴ καί πάλι εὐρέθησαν αὐτὰ ὁ βασιλιάς ἐθύμωσε πιό πολὺ. Καί ὅταν ἐρώτησε διατί ἔριξε μέσα εἰς τό νερό αὐτὰ ἡ Μαρία μέ μεγάλη εὐγένεια ἀπάντησε: Ἀφέντη μου τό νερό εἶναι πολὺ κρύο καί ἐσεῖς εἴσθε πολὺ ἰδρωμένοι. Ἐάν ἀπὸ τὴν πρώτη φορά πίνετε ἀπὸ τό νερό θά σᾶς ἐπείραζε καί διὰ τοῦτο ἐπιτήδες ἔβαλα τόν ἀντίχειρά μου μέσα στό κύπελλο καί μετέπειτα τὰ φύλλα καί τό σκουπιδάκι γιά νά περάσῃ λίγη ὥρα καί νά ζεσταθῇ τοῦτο. Τώρα τό νερό δέν θά σᾶς πειράξῃ ὅπως εἶναι καί ἀμέσως εἶμαι ἐτοιμὴ νά σᾶς τό προσφέρω, λέγοντας ὅτι ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν ὑγεία του, καί ἀμέσως τοῦ τό πρόσφερε. Ὁ Σουλτᾶνος Μουράτ ἀπὸ τὴν εὐγενικὴ συμπεριφορὰ τῆς Μαρίας ἔμεινε τελείως εὐχαριστημένος καί εἶπε: Ἰδοῦ εἰς τόν κόσμο τοῦτο βρῆκα ἕνα τριαντάφυλλο τῆς ἀνοίξεως καί δώσας τοῦτο τό ὄνομα εἰς τὴν Μαρία ἐκάλεσε τὸν πατέρα τῆς πάτερ Χρυσόστομο καί ἐζήτησε τὴν Μαρία ἐπίσημον σύζυγον του. Βεβαίως ὁ πατέρας τῆς μέ μεγάλη εὐχαρίστηση ἀπεδέχθη τὴν πρόταση τοῦ Σουλτᾶνου. Κατὰ τὴν ἴδιαν ἡμέρα ἐγένετο ἡ προετοιμασία τοῦ γάμου καί εἰς μίαν ἀπόστασιν ἀπὸ τό χωρίον ὕψωμα καλούμενον ἀναπαυτήριον (Ραχάτ-Κανέ) ὁ Σουλτᾶνος εἰς μικράν πεδιάδα ἔστησε τό βασιλικόν του ἀντίσκηνον. Καί ὥς σημεῖον μνηστείας μέ τὴν Μαρία ἔσθησε τρεῖς μεγάλους ὁμοίομορφες καλλιτεχνικὰς πέτρες τίς ὁποῖες μέχρι σήμερα βλέπουν οἱ ἐπισκεπτεες ὅπως καί ἐγὼ ὁ ἴδιος τίς εἶδα κατὰ τὴν ἐπισκεψίν μου. Ὁ Σουλτᾶνος Μουράτ εἰς τό χωρίον Λιβερᾶ παρεχώρησε πολλὰ προνόμια μερικὰ τῶν ὁποίων ἐξακολουθοῦν νά ὑπάρχουν παρὰ τὰς δυσμενεῖς πολιτικές συνθήκας. Ἀφοῦ ἔμεινε εἰς τό χωρίον τοῦτο ὁ Σουλτᾶνος ἐπὶ ἀρκετόν καιρὸν εἶτα συνέχισε τὴν πορεία του καί ἐφθάσσε εἰς τοποθεσία εὐρισκόμενη 4-5 ὥρῶν ἀπὸ τό χωρίον, τό μοναστήρι Παναγίας τοῦ Σουμελᾶ. Ὅπως ἐπληροφορήθηκα τό μοναστήρι τό ὁποῖο ἐραῖνετο ἀπὸ τὴν πεδιάδα ταύτην τό ἐξέλαβε ὥς ἐχθρικόν πρῶριον ἐπομένως ἔπρεπε νά καταστραφῇ. Ἀμέσως διέταξε νά πυρποληθῇ ἀπὸ τό πυροβολικό του. Καί ἐπειδὴ τρεῖς φορές ἐπιχειρήσαντες νά θέσουν πῦρ εἰς τό πυροβολικόν καί ἐπειδὴ τοῦτο δέν ἐπαῖρνε φωτιά διέταξε νά σταματήσῃ κάθε ἐνέργεια, ἔπειτα μαθὼν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ μοναστηρίου ἐσκεπτικῇ νά τό ἐπισκεφθῇ τὴν ἐπομένην. Ὁ Σουλτᾶνος Μουράτ κατὰ τὴν ἐπισκεψίν του εἰς τό μοναστήρι ἐγένετο δεκτός παρὰ τοῦ ἡγουμένου καί τῶν μοναχῶν μέ μεγάλας τιμὰς καί προσφοράς. Μάλιστα ἐξέφρασαν τὴν ἐπιθυμίαν νά διανυχτερεύσει ἕνα βράδυ. Τὴν ἐπομένην ἐντυπωσια-σθεῖς ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν καί ἐξωτερικὴν τᾶσιν τοῦ ἱδρυματος ἐπιπλέον τοῦ δέοντος ἐρώτησε τόν ἡγούμενον πῶς καί ἔχετε ἐπιτυχὴ τᾶσιν καί διοίκησιν. Ὁ δὲ ἡγούμενος μέ μεγάλο σεβασμὸ ἀπήντησε: Μεγαλειότατε ἔμεις ἐδῶ τίς ἐργασίας πού πρόκειται νά κάνουμε τὴν ἴδια μέρα ποτέ δέν τίς ἀναβάλουμε γιά τὴν ἐπόμενη. Ὅταν ἐξέφρασε τὴν γνώμη αὕτη ὁ Σουλτᾶνος ἔμεινε πολὺ ἱκανοποιημένος καί εὐχαριστημένος καί ἐξ ἀνάγκης διέταξε νά γραφῇ ἡ φράσις αὕτη ἐπὶ τοῦ μεταλλικοῦ νηπιῆρος ὅπου ἐπλένοντο κάθε πρῶϊαν. Καί μάλιστα εἶπεν ὅτι ἂν ἐπιτύχῃ κατὰ τὴν ἐκστρατείαν του ἐναντίον τῶν Περσῶν καί ἐπιστρέψῃ νικητῆς θέλει νά προσφέρει πολλὰ εἰς τό μοναστήριον καί ἐπισχεθεῖς ὅτι τόν χάλκινο τροῦλο θά καλύψῃ μέ ἀσημὶ ἀπεχωρίσθη ἐκεῖθεν καί ἐπορεύθη πρὸς τὴν πεδιάδα τῆς πόλεως Κρῶννης. Κοντὰ σέ μία πηγὴ νεροῦ πού ὀνομάζετο Σουλτανικὴ ἔσθηκε τὰς στρατιωτικὰς του σκηνὰς διέμενε πρὸς ἀνάπαυ-σιν ἐπὶ 30 ἡμέρας. Συγχρόνως συγκέντρωσε τόν ἀπειράριθμον στρατόν του διατάξας αὐτός νά κἀνῃ εἰδικὰ γυμνάσια καί ὁ ἴδιος μέ τὴν γυναῖκα τοῦ Μαρία ἐπέρασεν εἰς τὴν τοποθεσίαν αὐτὴν τόν μῆνα τοῦ μέλιτος. Εἶτα ἀνεχώρησε ἀπὸ ἐδῶ καί ἐφθασε εἰς τὴν ἀπέχουσαν 7-8 ὥρες ὀνομαζομένην Ἀργυρούπολιν. Εἰς αὐτὴν ἐζήτησε πληροφορίες γιά τὰ μεταλλεῖα τῆς περιοχῆς ταύτης καί ἀφοῦ ἔμαθε πολλά ἀναχώρησε ταχέως ἀπὸ τὴν πόλιν ταύτην. Μετὰ μερικάς μέρας ἐφθασε μέσθ πολλῶν πόλεων εἰς τὴν πόλιν Διάρ-Μπεκίρ ἡ ὁποία ἀπέχει ἀπὸ τὴν Βαγδάτη 15 μέρες. Ἐδῶ ἠσχολήθη μέ τὴν ἀνάπαυσιν τοῦ στρατοῦ καί προετοιμασία

(Συνέχεια στή

ΒΗΘΛΕΕΜ. Τό άστρο της Βηθλεέμ.
Ή θέση πού γεννήθηκε ό Χριστός.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΟΘΩΜΑΝΩΝ

(συνέχεια από σελ. 9)

του πολέμου επί αρκετάς ημέρας. Ή Σουλτάνα Μαρία έπειδή δέν ήταν συνιθισμένη εις τά έδώ κλίματα προσεβλήθη από έλονοσία και μή δυναμένη νά παρακολουθήση την έκστρατεία του Σουλτάνου Μυράτ έως ότου βελτιωθή ή υγεία της έζήτησε νά μείνη εις τό Διάρ-Μπεκίρ. Εις τουτο συνεφώνησε μέ εύχαρίστηση και ό Σουλτάνος.

Εις τό Διάρ-Μπεκίρ μετά την υποχώρησι της άσθενείας της ή Μαρία άπεφάσισε νά κτίση έκ θεμελίων την έρεπωμένη έκκλησία των Άγίων Άναργύρων Κοσμά και Δαμιανού τή συγκαταθέσει του Σουλτάνου Μουράτ και ταύτην έπροίκησε μέ μεγάλα εισοδήματα και άφου έξησφάλισε τά της λειτουργίας της έφερε και έτοποθέτησε από την πόλιν Σεβάστειαν τά λείψανα των τεσσαράκοντα μαρτύρων εις την έκκλησία ταύτην. Καθ' όλην την διάρκεια της παραμονής της έδώ ή Μαρία έχουσα μεγάλη εύθυμία νά παίξη τάβλι έφευρε έκεί ένα άλλο παιχνίδι γιά τό τάβλι και τό όποιο παίζεται μέχρι σήμερα μέ τό όνομα κιούλ μπακάρ.

Ό Σουλτάνος όταν έφθασε εις την Βαγδάτη και βλέπων ότι οι Πέρσες είχαν όχυρωθεί καλώς και άμύνοντο σταθερώς, διαπιστώσας ότι είναι πολύ δύσκολος ή διάβασις της πέριξ της πόλεως ποταμού, εις τό στρατιωτικών συμβούλιον έξεφράσθησαν διάφοροι γνώμαι διά την άμεισον έπίθεσι του στρατού και έμειναν όλοι μέ έπιφυλάξεις. Ό Σουλτάνος όμως διαβάσας την επί του νιπτήρος διαταγήν του ήγουμένου του μοναστηρίου του Σουμελά και άφου έκανε την προσευχή του έκείνη την ώρα έδωσε έντολή διά την έπίθεσιν. Διελθόντες διά των ξυλινων γεφυρών του ποταμού έντός δύο ώρων κατελήφθη ή Βαγδάτη έξ ολοκλήρου ύπ' αύτου. Ό Σουλτάνος άφου έμεινε μερικούς μήνες στην Βαγδάτη και άφου έξησφάλισε την διοίκηση και διακυβέρνησην της πόλεως τόν χειμώνα έπέστρεψε εις τό Διάρ-Μπεκίρ. Έν τω μεταξύ ή Μαρία άφου έξησφάλισε την κατάληψη της Βαγδάτης μοίρασε άφθονα δώρα και χρήματα εις τόν λαό και έκανε έπίσημες τελετές. Εις έρώτησι δέ του βασιλέος πώς περνούσε τίς μέρες της κατά την άπουσία του ή έξυπνη Μαρία άπάντησε. Εύχόμουνα μέ όλη την δύναμι της ψυχής μου στον Θεό γιά την θριαμβευτική σου έπιτυχία. Ό Σουλτάνος έμεινε λίαν εύχαριστημένος από τίς εγκάρδιες εύχές της και την πίστη της προς αυτόν διά την θριαμβευτική του έπιτυχία. Ίδιατέρως άνεγνώρισε την συμβολή του ήγουμένου και ύποσχέθη νά εκπληρώση τας ύποσχέσεις εις τό μοναστήρι της Παναγίας του Σουμελά. Άφου διέμεινε τό 1585 εις τό Διάρ Μπεκίρ και την Βαγδάτη και άφου έτακτοποιήσε τά σύνορα της έπικρατείας του τό ίδιο έτος άποφάσισε νά μεταβι εις Κων/πολιν διά μέσου της πόλεως της Τραπεζούντος. Πρός εκπλήρωσι της ύποσχέσεώς του έπεσκέφθη τό μοναστήρι της Παναγίας του Σουμελά εις τό όποϊον προσέφερε άφθονα δώρα. Άκόμη δέ σύμφωνα μέ την ύπόσχεσι του έσκέπασε μέ άργυρο τόν τρούλο του μοναστηρίου. Όταν δέ έφθασε ό Σουλτάνος εις την πατρίδα της Μαρίας κατόπιν προτροπής του πατέρα της πάτερ Χρυσοστόμου διάταξε νά άναγερθούν 365 εκκλησίες και παρεκλήσια εις όλα τά χωριά της Ματσούκας τά όποια τώρα εύρίσκονται εις καλή κατάσταση προκαλούντα τόν θαυμασμό των έπισκεπτών. Τό 1586 από την Τραπεζούντα ό Σουλτάνος έφθασε εις την Κων/πολιν μαζί μέ την γυναικα του την Μαρία και την γνώρισε μέ την μητέρα του Καλιγή Έλληνικής καταγωγής έκ Πρεβέζης και την συνέστησε ως πρώτη κυρία και Σουλτάνα έντός του χαρεμιού. Από την Μαρία άποκτησε τόν υιόν του Σουλτάνο Μουχεμί Χάν (1595-1603). Μέσα στό παλάτι ή Μαρία Γκιούλ Μπαχάρ συνεδέθη στενώς μέ την πεθερά της και μερίμνη αυτών οι χριστιανοί είχαν μεγάλη εύνοια και ύποστήριξη και έδιορίζοντο εις μεγάλας κρατικές θέσεις. Δυστυχώς όμως ή Καλιγή άπεβίωσε τό 1592 και έτάφη μεγαλοπρεπώς κοντά εις τό μαυσωλείον του συζύγου της Σουλτάνου Σελίμ Χάν πλησίον της Άγίας Σοφίας. Ή Μαρία άφου έχασε την σύντροφο και πεθερά της είλκυσε τό μίσος και την αντιπάθεια των άλλων γυναικών του χαρεμιού. Ή αγάπη όμως του Σουλτάνου διά την Μαρία ήτο τόσο μεγάλη και διά την ήσυχία της άπέστειλε ταύτην μετά του υιού της εις την Τραπεζούντα. Ή Μαρία ζούσε μέ σουλτανικές τιμές έφρόντισε νά χτίση ένα περίφημο τζαμί μέ τας δαπάνας των χρημάτων τά όποια έδίδοντο διά την διαβίωσή της. Καί τούς χριστιανούς κατοίκους της πατρίδος της τούς ώφέλησε ποικιλοτρόπως προσφέρουσα πολλές υπηρεσίας και προσφέρουσα διάφορα ιδρύματα και εξασφαλίζουσα διά προνομίων την έλευθερά διαβίωση των χριστιανών εις την άχανή έπαρχία της. Ή Μαρία Γκιούλ Μπαχάρ έχτισε διά τόν έαυτόν της ένα περίφημο μαυσωλείο και τό 1610 άφηκε τόν μάταιον τουτον κόσμον. Ό δέ Σουλτάνος, διάταξε νά άναγραφη ή έξιξη έπιγραφή επί της θύρας του μαυσωλείου της: "Όταν αύτή ή χριστιανή θά γυρίση τό πρόσωπόν της από αυτόν τόν κόσμο εις τόν άλλο εις αυτήν πρέπει νά δοθι ό θρόνος του Παραδείσου και ή αιώνία βασιλεία. Όταν από τόν μάταιο τουτο κόσμο ή δόξα της εξαφανισθη έκ μερους του μεγάλου Θεού εις αυτήν έδόθη ή αιώνια δόξα και τιμή διότι από τόν θεό εις την ίδίαν παντοτινή εύτυχία έπέτυχε. Αιώνια και παντοτινή εύτυχία νά είναι μαζί της. Ο ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΗΣ ΜΟΥΡΑΤ ΧΑΝ ΣΑΛΙΣ

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΜΙΧ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ

Τήν 31ην παρελθόντος μηνός Όκτωβρίου, ήμέραν Σάββατον και ώραν 09.30 πρωινήν, ή ΕΣΤΙΑ Ν. ΣΜΥΡΝΗΣ, τιμώντας την μνήμην του άειμνήστου Προέδρου της ΕΝΩΣΕΩΣ μας και έπιτίμου μέλους της ΕΣΤΙΑΣ καθηγητού ΜΙΧΑΗΛ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ, έτέλεσεν Άρχιερατικόν Μνημόσυνον εις τόν Ίερόν Ναόν Άγίας Φωτεινής Ν. Σμύρνης επί τή συμπληρώσει τριετίας από του θανάτου του. Μετά τό μνημόσυνον οι παρευρεθέντες μετέβησαν εις την ΕΣΤΙΑΝ, όπου εις την αίθουσαν τελετών ταύτης προσεφέρθη καφές και διενεμήθησαν τά κόλυβα, ό δέ Πρόεδρος της ΕΣΤΙΑΣ κ. Π. Χαλδέζος έζήρε την προσωπικότητα του μεταστάντος και άνήγγειλεν ότι προσεχώς ή ΕΣΤΙΑ θ' άνακηρύξη ΜΕΓΑΛΟΥΣ ΕΥΕΡΓΕΤΑΣ τόν άειμνήστον καθηγητήν και την σύζυγόν του Καν Αικατερίνην Άναστασιάδου διά την όλην προσφοράν της προς την ΕΣΤΙΑΝ. Άκόμη άνήγγειλε ότι θά τελεσθι Φιλολογικόν Μνημόσυνον του έκλιπόντος εύθύς ως ή νέα Κυβέρνησις προβι εις την άναγγελίαν της ιδρύσεως του Πανεπιστημίου του ΑΙΓΑΙΟΥ, λόγω της γνωστής προσφοράς του μεταστάντος εις την έν λόγω Ίδεαν.

Ή εκδήλωσις έκλεισεν μέ έπίσκεψιν των παρευρεθέντων εις την αίθουσαν ΜΙΧΑΗΛ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ της ΕΣΤΙΑΣ, όπου έκτίθενται τό γραφείο του, ή βιβλιοθήκη του, άνέκδοτες φωτογραφίες του και προσωπικά του αντικείμενα, εύγενώς προσφερθέντα υπό της χήρας του Κας Αικατερίνης Άναστασιάδου. Εις τό μνημόσυνον εκτός του Διοικητικού Συμβουλίου και μελών της ΕΣΤΙΑΣ παρέστησαν ή χήρα του έκλιπόντος και μέλη της οικογενείας του, ό Πρόεδρος, ό Γ. Γραμματεύς και ό ταμίας του Συλλόγου των Φοιτησάντων εις την Εύαγγελικήν Σχολήν Σμύρνης, του όποιου ό έκλιπών διετέλεσεν Πρόεδρος, κ.κ. Άλεξ. Βεζυργιάννης, Ίωάννης Άκριθάκης και Νικ. Γεωργιάδης και έκπροσωπώντας την ΕΝΩΣΙΝ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ό Γενικός Γραμματεύς ταύτης κ. Τάκης Βεζυργιάννης.

Τ.Β.

Ο ΔΑΙΝΟΝΑΣ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

Στό προηγούμενο φύλλο μας άρ. 223 και σελ. 9, στό κείμενο του Δ.Σ. της Ένώσεώς μας γιά τά 3 χρόνια από τό θάνατο του άειμνήστου Προέδρου μας Μιχαήλ Άναστασιάδη, στην τρίτη παράγραφο, ή δεύτερη φράση πρέπει νά διαβαστεί:

«Μέσα εις την προσπάθειά του διά την διατήρηση της μνήμης της Μικράς Άσίας, περιλαμβάνεται ή μεγαλοφυής έμπνευσής του την όποία έ π ρ ό β α λ ε ν εις τό Συμπόσιον του Αιγαίου του 1977, νά ιδρυθι Πανεπιστήμιον του Αιγαίου».

Όσάκις στή στήλη «Βιβλία - Έφημερίδες - Περιοδικά πού λάβαμε» σελ. 10 άνεγράφει λανθασμένα ό τίτλος της μελέτης του κ. Κιμ. Παυλίδη. Τό σωστό είναι «Ο θεσμός των Μικτών Ό ρ κ ω τ ώ ν Δ ι κ α σ τ η ρ ί ω ν».

ΤΟ ΡΕΜΠΕΤΙΚΟ ΤΗΣ Μ. ΑΣΙΑΣ

Η ΣΜΥΡΝΗ - ή Μικρασία εύρύτερα - και ή Πόλη των πρώτων δεκαετιών του αιώνα ζωντανεύουν μέ ήχο και λόγο στό ραδιόφωνο.

Στό Β' Πρόγραμμα επαναλαμβάνεται από τό Σάββατο στις 7.05 μ.μ. - και κάθε βδομάδα την ίδια μέρα και ώρα - ή έκπομπή «Τό Ρεμπέτικο Τραγούδι», πού «ψάχνει» γράφει και παρουσιάζει ό Σπύρος Παπαϊωάννου.

Πρόκειται γιά ένα άφιέρωμα στό πρό του 1922 μικρασιάτικο ρεμπέτικο τραγούδι.

Άλλά δέν πρόκειται άπλά και μόνο γιά μιá ιστορική μουσική άναδρομή σάν αυτές πού παρουσιάστηκαν - όρισμένες μάλιστα άρκετά πρόχειρα και έπιπόλαια - στη δισκογραφία τά τελευταία χρόνια.

Τό μουσικό μέρος - σπάνιες ήχογραφήσεις - πλαισιώνεται από κείμενο και γραπτά ντοκουμέντα της έποχής. Έπιχειρείται κατά τό δυνατόν βέβαια νά άναπλαστει ό τρόπος ζωής, τό ύφος, ή άτμόσφαιρα έκείνων των χρόνων.

Υλικό πλούσιο, άποκαλυπτικό, άπρτελεί ουσιαστικά τή ραδιοφωνική δημοσίευση μιās έργασίας.

Δερβισήδες, χανούμσες, καρτσέρηδες, τουλουμπατζήδες, κουτσαβάκια, χαμάμ, τεκέδες και καφενεία της Πόλης και της Σμύρνης, όλα αυτά και άλλα πολλά διερευνούνται μέ την άπατούμένη σοβαρότητα. Υπάρχουν, ειδη έτοιμα από πέρισι - όταν πρωτοπαρουσιάστηκε «Τό Ρεμπέτικο Τραγούδι» - είκοσι ήμϊωρα. Παράλληλα ό δημιουργός της έκπομπής, πολιτικός μηχανικός στό έπάγγελμα, γεννημένος και μεγαλόμενος στον Πειραιά και συνεργάτης του Κέντρου Έρευνας και Μελέτης των Ρεμπέτικων Τραγουδιών, ολοκληρώνει τό άφιέρωμα στη Σμύρνη - θά τό ακούσουμε στις άρχές του νέου έτους, έπέτειο έξήντα χρόνων από την Κατάστροφη του '22.

«ΕΘΝΟΣ» 9.11.81

ΤΙΜΗΤΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Έλάβαμε τό «Τιμητικό Άφιέρωμα στον Πρόεδρο της ΕΣΤΙΑΣ Ν. ΣΜΥΡΝΗΣ ΠΑΝΟ Κ. ΧΑΛΔΕΖΟ», σέ καλαίσθητη έκδοση από τόν Οίκο «Άτλαντίς - Μ. Πελιβανίδης και Σία». Τό βιβλίο περιλαμβάνει όλες τίς τιμητικές διακρίσεις πού έλαβε ό κ. Χαλδέζος μέχρι σήμερα και τελειώνει μ' ένα ποίημα άφιερωμένο στον Πρόεδρο του πνευματικού φάρου Έστία Νέας Σμύρνης από την ποιήτρια κ. Σ. Καραϊσκάκη. Άπόσπασμα του ποιήματος δημοσιεύουμε κατωτέρω:

ΤΟ ΠΟΥΛΙ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

Σου στέλνω δώρο ένα πουλί από ατόαλι.

Σέ μιá παράσταση πολύ παλιά,

από τούς Φαραώ, τούς Πελαγούς, τούς Πρωτοέλληνες,

της γνώσης τό πουλί, τή γλαύκα.

Ή γλαύκα έχει καθίσει σύμβολο

στου βασιλιά των Φαραώ, Άμινοτέπ, τ' αφτιά

και του κρυφόμενε τά μυστικά

του ανθρώπου και του Κόσμου.

Κι ήταν πουλί της Άθηνάς,

του Δία της θυγατέρας, της άγέννητης

σοφής και παντογνώστρας.

Τό γόητρο του σύμβολο

ξεσκίσανε οι καιροί

μ' έκείνο τό δισήμαντο ρητό:

«Γλαύκας εις Άθήνας φέρειν».

Μά έμεις κρατούμε τά παλιά

και πλάθουμε τό μέλλον.

Μας δένει

του αίματου ή κόκκινη κλωστή

μέ τούς προγόνους.

Δύο βραβεία σ' ένα χρόνο

Δέν είναι τυχαίο.
Ή κορυφαία ποιητής των προϊόντων MISKO ήταν τό θεμέλιο πάνω στο οποίο εδραιώθηκε ή σοβαρή εξαγωγική της προσπάθεια, που καλυπτεται 20 χώρες.

Μετά τόν ΧΡΥΣΟ ΕΡΜΗ 1979 (Όκτώβριος), ή MISKO κέρδισε και ΔΙΕΘΝΕΣ ΒΡΑΒΕΙΟ ΕΞΑΓΩΓΩΝ 1980 (Μάρτιος).

Τό ΔΙΕΘΝΕΣ ΒΡΑΒΕΙΟ ΕΞΑΓΩΓΩΝ 1980 είναι ή 50η διάκρισις πού απονέμεται μέχρι σήμερα στην

MISKO

ΤΑ ΜΑΚΑΡΟΝΙΑ ΜΕΙΝΕΙΝ ΜΙΣΚΟ

ΕΝΑ ΜΕΓΑΛΟ ΠΡΟΣΚΛΗΤΗΡΙΟ

(Συνέχεια από την πρώτη σελίδα)

Είτε γιατί άδιαφορούμε νά πρωτοπορήσουμε, λόγω του «δέ βαριέσαι! έγώ μονάχα έχω αύτή την ύποχρέωσι!» ή γιατί περιοριζόμαστε σέ μικροπροχειρότητες ή, ή, ή... δέν άναλαμβάνομε την πρωτοβουλία γιά μεγάλους στόχους. Στην περίπτωση μας, όμως, ή «μπουκιά» μάς προσφέρεται στό στόμα. Άχρηστη κάθε δικαιολογία άποφυγής ήθικης συνεργασίας γιά την άξιοποίηση του Έλληνοχριστιανικού αυτού σκοπού. Άντίθετα, όποιοσδήποτε κι' άν άδιαφορήσει, νά συνεργασθι γιά τή συντομώτερη Άγιοποίησι του Έθνομάρτυρα και Ίερομάρτυρα Έκείνου, ποιά θέσι διεκδικεί γιά τόν ίδιο και ή συνειδησί του άκόμη;

Εύτυχώς τό προσκλητήριο αυτό της ανθρωπιάς και της εύγνωμοσύνης, προς τόν άταφο πού θυσιάστηκε, φαίνεται πώς ακούμπησε και στίς καρδιές. Πρώτοι άπ' όλους, οι συμπατριώται του, πρόφτασαν νά δώσουν τό «παρόν» στό πανελλήνιο αυτό πρωτοσάλπισμα. Ό «Σύλλογος Τριγλιανών Θεσσαλονίκης» αύθόρμητα άπλωσε χέρια συνεργασίας, άπ' τή Θεσσαλονίκη, γιά τόν υπέροχο αυτόν στόχο. Όπωσδήποτε δέν θά λείψει ή συνεργασία των Μικρασιατικών Συλλόγων, όπουδήποτε της Έλλάδος και άν βρίσκονται.

Στό κάτω - κάτω κάποια ήθική συμπαράστασις, των Πανελλήνων, προσμένει ή «Πανελλήνιος Ένωσις Έπιστημόνων Λογοτεχνών». Άπ' όλους. Έπόμενο ότι δέν θά λείψει και ή ήθική συμμετοχή καθενός πού νομίζει ότι άποτελεί τιμή γιά την προσωπικότητα πού ξέρει νά τιμά.

Όσον άφορά την Έκκλησία, μέσα άπ' την ταπεινότητά μας, πιστεύουμε ότι παρόμοια παρακλητική αίτησι θά την άποδεχθι εύπρόσδεκτα.

Πάντως, γιά τίς συνειδήσεις μας, ό Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυόστομος (και πόσοι άλλοι!) τί λιγώτερο από Άγιος είναι;

ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
7/11/1981

ΑΡΩΝΕΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΑΘΛΟ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Η «Ένωση Σμυρναίων» σάς προσκαλεί να τιμήσετε με την παρουσία σας την τελετή της Πέμπτης απονομής του «Αρωνείου Λογοτεχνικού Επάθλου», που θα γίνει στη Στέγη μας (όδος Καρύτση 3 - γ' όροφος), στις 21 Δεκεμβρίου 1981, ημέρα Δευτέρα στις 7.00 μ.μ.

Η κριτική Επιτροπή για την απονομή του ΑΡΩΝΕΙΟΥ Λογοτεχνικού Επάθλου αποτελείται από τους: Τάσο Αθανασιάδη, Μαρία Καρατζοπούλου, Ευάγγελο Μόσχο, Ηλία Σιμόπουλο, Νίκο Τουτουντζάκη.

Η κ. ΝΑΝΣΥ ΧΟΡΤΟΝ ΕΠΙΤΙΜΟ ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΜΑΣ

Τό Διοικητικό Συμβούλιο της Ένώσεώς μας, κατά την τελευταία συνεδρίασή του πριν τό καλοκαίρι σέ άναγνώριση τών ύπηρεσιών πού προσέφερε στόν Μικρασιατικό Έλληνισμό ό άείμνηστος μέγας φιλέλληνας πατέρας της Κας ΝΑΝΣΥ ΧΟΡΤΟΝ, GEORGE HORTON, καί κυρίως γιά τή συγγραφή του βιβλίου «Η Κατάρα της Άσίας», ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ προέβει όμόφωνα στήν άνακήρυξη της ως ΕΠΙΤΙΜΟ ΜΕΛΟΣ της ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ.

Η ΕΝΩΣΗ ΜΑΣ ΣΥΓΧΑΙΡΕΙ ΤΟΝ κ. ΜΑΝ. ΑΝΔΡΟΝΙΚΟ

Η Ένωση Σμυρναίων έστειλε στόν καθηγητή του Πανεπιστημίου κ. Μανώλη Άνδρόνικο συγχαρητήριο τηλεγράφημα γιά τήν άπονομή σ' αυτόν του Βραβείου «Όλύμπια» Ίδρύματος Ώνάση, έκφράζοντας τήν ύπερηφάνεια όλων μας γιά τόν έπίλεκτο συμπατριώτη μας.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ

ΕΝΑΣ άνθρωπος πού γιά μισό περίπου αιώνα ύπηρετεί τήν άλήθεια τιμήθηκε γιά τήν προσφορά του ως πολεμικού άναποκριτού στό έπος του 40.

Ό γνωστός δημοσιογράφος, κ. ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ, μέλος της Ένώσεώς μας, τιμήθηκε από τόν Ροταριανό Όμιλο Άθηνών σέ ειδική εκδήλωση μέ τό μετάλλιο του Όμίλου καί τιμητικό δίπλωμα.

Ό κ. Κυριακίδης βρίσκεται στις γραμμές της «μαχόμενης δημοσιογραφίας» γιά περισσότερα από 50 χρόνια. Γεννήθηκε στήν Σμύρνη τό 1905 καί εργάστηκε ως ρεπόρτερ, χρονογράφος καί πολιτικός συντάκτης στις έφημερίδες «Δημοκρατική», «Καθημερινή», «Έλληνικός λόγος», «Βήμα» καί «Νέα». Από τό 1929 ως τό 1932 διηύθυνε τό γραφείο Τύπου του Έλευθερίου Βενιζέλου. Μετά τήν άπελευθέρωση ήταν τακτικός άπεσταλμένος του «Βήματος» στήν Ίταλία καί τήν Γερμανία καί πήρε μέρος σέ πολλές δημοσιογραφικές άποστολές στήν Εύρώπη καί τήν Άμερική.

Οί άναποκρίσεις του κ. Κυριακίδη από τό Άλβανικό μέτωπο, τό 1940, χαρακτηρίζονταν γιά τήν πρωτοτυπία τους. Ήταν ό πρώτος πού μίλησε γιά τήν άποφασιστική συμβολή τών μεταγωγικών στόν άγώνα της Άλβανίας καί έπeseήμανε - μόνος τότε - τήν προσφορά τους.

ΔΩΡΕΕΣ

- Επί τή συμπληρώσει 8ετίας από τό θάνατο της προσφίλους συζύγου του Ήρώς
Ό κ. Έπαμεινώνδας Άναστασόπουλος δρχ. 5.000
- Η κα Εύα Στεφανοπούλου στή μνήμη του συζύγου της Χριστάκη Στεφανόπουλου, επί τή συμπληρώσει τριετίας από του θανάτου του δρχ. 5.000
- Στή μνήμη Γεωργίου Μ. Καρασταμάτη,
Ό κος Μαρίνος Ξηρέας, προσέφερε γιά τούς σκοπούς της Ένώσεώς μας δρχ. 1.000
- Στή μνήμη του συζύγου της Λεωνίδα Μαρκοπούλου
Η κα Θεοδοσία Μαρκόπουλου δρχ. 3.000
- Στή μνήμη της θυγατρός μου Αικατερίνης Μακρή καί της άδελφής μου Μαρίας Βαρνάβα,
ό κος Καίσαρ Ρήγας δρχ. 2.000
- Στή μνήμη προσφίλων της,
Η κα Άννα Ίωαννίδου δρχ. 2000
- Στή μνήμη του συζύγου της Δημ. Λινού,
Η κα Αικατερίνη Λινού δρχ. 1.000
- Στή μνήμη της πεθεράς της Μαρίας Δραγώνα,
Η κα Αικατερίνη Λινού δρχ. 1000

ΤΟΥΣ ΔΩΡΗΤΕΣ ΘΕΡΜΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ

ΜΝΗΜΗ ΜΙΧ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ

Είς μνήμην του συζύγου της Μιχαήλ Άθαν. Άναστασιάδη καί επί τή συμπληρώσει τριών έτών από του θανάτου του, ή κ. Αικατερίνη Άναστασιάδου έστειλε δρχ. 1.000.000 είς τήν «Έστία Νέας Σμύρνης» (διά τό Γηροκομείον), δρχ. 30.000 είς τήν «Έστία Νέας Σμύρνης», δρχ. 30.000 είς τήν «Ένωσιν Σμυρναίων», δρχ. 10.000 είς τόν Σύλλογον τών «Άποφοίτων της Εύαγγελικής Σχολής Σμύρνης» δρχ. 10.000 είς τήν «Εύαγγελικήν Σχολήν Νέας Σμύρνης» (διά τήν βράβεισιν διακριθέντων μαθητών καί δρχ. 30.000 είς τήν Ένωσιν Έλλήνων Φυσικών (διά τό περιοδικόν «Φυσικός Κόσμος».

ΒΙΒΛΙΑ - ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ - ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

- α) ΒΙΒΛΙΑ
- Χρήστου Ε. ΚΑΤΣΙΓΙΑΝΝΗ, «Μπουκάλια στη Θάλασσα», Ποιήματα, ΑΘΗΝΑ, 1981, σελ. 60.
- Τάσου ΜΟΥΜΤΖΗ, «Περίπατοι καί Έκδρομείς. Αναμνήσεις» Θεσ/νίκη, 1981, σελ. 36.
- Τάσου ΜΟΥΜΤΖΗ, «Τραγούδια πού τραγούδησα στά νιάτα μου» Θεσ/νίκη, 1981, σελ. 88.
- β) ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ
Άκρίτας - Έργατο-Υπαλληλική Φωνή - ΚΕΡΚΥΡΑ - Κήρυξ της Νέας Σμύρνης - Νέα Έποχή - Η Νίκη - Οί Νικητές - Ορθόδοξος Τύπος - Προσφυγικός Κόσμος - Τριγλιανά Νέα - Σιναιτική Φωνή - Σιφναϊκή Φωνή - ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ
- γ) ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ
ΑΓΡΟΤΙΚΗ - Ό Ποιμήν (Μυτιλήνη) - ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ - Σύγχρονη Σκέψη - REVUE FRANCAISE DE DROIT AERIEN - ΝΕΩΤΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΧΡΟΝΙΚΑ

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ

Μηνιαία έκδοση της
«ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ»
Άποστέλλεται δωρεάν
στά μέλη της

Διεύθυνση
όδός Καρύτση άριθ. 3
Τηλέφ. 32.28.480
Άθήναι 124

Συντακτική Έπιτροπή
Μιχαήλ Καλλιγέρης
Ναταλία Γκούφα
Τάκης Βεζυργιάννης

Υπεύθυνος έκδόσεως
Β. Γκούφας
Δεινοκράτους 31
Τηλ. 72.71.92

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑΣ
Ν. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ & ΣΙΑ Ε.Π.Ε.
Μάγερ 11 - Άθήναι
Τηλ. 5225479 - 5221792